

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

HMS bendir á að það er ekki lögbundið hlutverk stofnunarinnar að gefa umsögn um tillögur að deiliskipulagi á kynningartíma og telur því ekki tilefni til að gefa almenna umsögn um tillöguna á þessu stigi máls.

Höfundur: Íris Hlíðkvist Bjarnadóttir

Sent inn þann: 21.04.2026 , **Fyrir hönd:** Húsnæðis-, mannvirkja- og skipulagsstofnun: Skipulags- og umhverfismatssvið

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Höfum búið um áratugaskeið í Fagrabænum og höfum verulegar áhyggjur af þróun mála sér í lagi eftir að hleypt var úr lóninu og áin lækkuð líka frá fyrra horfi. Fuglategundum hríðfækkaði en mávum fjölgað til muna í grunnsvæði ána þar sem sandur og grjót standa uppúr og ávallt moldugir bakkar sem ná ekki að gróa. Nú er svo komið að lóðir hjá mér og nágrönnum hafa sigið um 2cm síðan að jafnaði og myndast dældir, brunnar farnir að standa uppúr grasi vegna þurrðar. Hef einnig heyrt um alvarlegri tjón sem ég nefni ekki hér. Hver er skaðabótaskyldur fyrir svona löguðu? Því mótmælum við nýrri opinni brú og öllu því raski sem fylgir. Þá verður ekki aftur snúið með von um upphækkun á ánni í sumarstöðu eins og áður var. Með kveðju Örn Falkner og Guðrún Bjarnadóttir Fagrabæ 17

Höfundur: Örn Falkner

Sent inn þann: 28.05.2026

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Höfundur: Ingimundur Jón Bergsson

Sent inn þann: 29.05.2026

Viðhengi:

3.1.Umsögn SVFR um breytingar á deiluskipulagi og framkvæmd við upplífunarbrú. .docx

Stangaveiðfélag Reykjavíkur, SVFR, þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn um fyrirhugaða breytingu á deiliskipulagi Elliðaárdals vegna Árbæjarstíflu, Rafstöðvarvegar og fyrirhugaðrar upplifunarbrúar yfir Elliðaánnar.

SVFR gerir ekki athugasemd við markmið verkefnisins sem slíkt, enda verði það unnið af ítrustu varúð og með skýrum skilyrðum um vernd áнна, lífríkis þeirra og aðgengi veiðimanna.

Elliðaánnar eru einstök lax- og silungsveiðiá í miðri borg og lífríki þeirra er bæði frjósamt og viðkvæmt. Í stefnu SVFR um Elliðaánnar er lögð áhersla á að almenningur geti notið dalsins, en að aukin umferð, innviðir og framkvæmdir megi aldrei ganga á kostnað lífríkis, fiskistofna eða náttúrulegs jafnvægis áнна.

Í fyrirbyggjandi gögnum kemur fram að gert sé ráð fyrir nýrri upplifunarbrú yfir Elliðaánnar sem tengist þeim hlutum Árbæjarstíflu sem eftir standa, auk breytinga á stígum, áningarstöðum og umhverfi stíflunnar. Þar kemur einnig fram að heimilt verði að hafa lágstemmda lýsingu á brúnni og að við val á henni skuli hugað að því að lífríkið í ánni verði ekki fyrir áhrifum.

SVFR leggur áherslu á að á framkvæmdatíma skapast sérstök áhætta fyrir vatnsgæði, fiskgöngur, seiðabúskap og umhverfi áнна. Í áhrifamati vatnshlota er meðal annars fjallað um möguleg tímabundin áhrif vegna gruggmyndunar, botnrasks, vinnuvéla, mögulegrar mengunar og breytinga á vatnsbúskap. Fiskirannsóknir sýna jafnframt að tímabilið frá vori og fram á haust er sérstaklega viðkvæmt; gönguseiði ganga til sjávar í maí og júní, laxgangan hefst í júní og nær hámarki í júlí, og sjóbirtingsganga stendur fram eftir ágúst og september.

Með vísan til þessa leggur SVFR til að eftirfarandi skilyrði verði tryggð áður en framkvæmdir hefjast:

1. Framkvæmdir fari ekki fram frá 1. maí til 15. september.

Þetta tímabil nær yfir viðkvæman tíma í lífsferli laxfiska í ánni, þar á meðal göngu seiða til sjávar, laxgöngu, veiðitíma og mikilvægan hluta sjóbirtingsgöngu. Framkvæmdir sem geta valdið raski, hávaða, gruggmyndun, mengunarhættu eða truflun við ána skulu því fara fram utan þessa tímabils.

2. Mengunarvarnir verði tryggðar með öllum tiltækum ráðum.

Áður en framkvæmdir hefjast verði lögð fram ítarleg umhverfis- og viðbragðsáætlun þar sem fram kemur hvernig komið verði í veg fyrir að olía, steypuefni, jarðvegur, grugg, plast, timbur, málmar eða önnur mengandi efni berist í ána. Sérstaklega verði tryggt að eldsneyti, olíur og önnur hættuleg efni verði ekki geymd við árbakkann nema með fullnægjandi mengunarvörnum.

3. Vatnsgæði verði vöktuð á framkvæmdatíma.

SVFR leggur til að settir verði upp eða leigðir síritandi vatnsmælur/vöktunarbúnaður ofan og neðan framkvæmdasvæðis, þannig að unnt sé að fylgjast með hugsanlegum breytingum á vatnsgæðum á rauntíma eða með reglubundnum hætti. Slík vöktun gæti meðal annars náð til gruggs, leiðni, sýrustigs og annarra mælanlegra þátta sem gefa vísbendingu um mengun eða rask. Niðurstöður vöktunar verði aðgengilegar eftirlitsaðilum og SVFR á meðan framkvæmd stendur.

4. **Vinnuvélar fari ekki út í árnar.**

SVFR leggur ríka áherslu á að vinnuvélum verði ekki ekið í árfarveginn, yfir árnar eða um bakka með þeim hætti að hætta skapist á jarðvegsrofi, olíuleka, botnraski eða öðru álagi á lífríkið. Öll vinna verði skipulögð þannig að framkvæmd fari fram frá landi eða með öðrum aðferðum sem útiloka akstur í eða yfir vatnsfallið.

5. **Aðgengi veiðimanna verði tryggt á veiðitíma.**

Á meðan á veiðitíma stendur þarf að tryggja að veiðimenn komist með öruggum hætti að veiðistöðum og um veiðisvæðið. Ef tímabundnar lokanir eða breytingar á aðgengi verða óhjákvæmilegar skulu þær ákveðnar í samráði við SVFR með góðum fyrirvara og merktar með skýrum hætti.

6. **Fiskifræðingur árinna verði hafður með í ráðum á öllum stigum.**

SVFR telur nauðsynlegt að fiskifræðingur sem þekkir Elliðaárnar og árlega vöktun þeirra verði hafður með í ráðum við lokahönnun, verklýsingu, tímasetningu framkvæmda, mengunarvarnir, vöktun og eftirlit á framkvæmdatíma. Þetta samráð verði ekki formsatriði heldur raunverulegur hluti af undirbúningi og framkvæmd verkefnisins.

7. **Lýsing verði lágstemmd og valdi ekki truflun í ánni.**

Verði lýsing sett á eða við upplifunarbrúna þarf hún að vera lágstemmd, glýjufrí, beinast frá vatnsfleti og vera þannig útfærð að hún trufla ekki fiskgöngur, hvíldarsvæði fiska eða annað lífríki. SVFR telur æskilegt að lýsing verði tímastýrð eða skynjarastýrð þar sem því verður við komið.

8. **Frágangur og endurheimt verði tryggð.**

Að framkvæmd lokinni verði gengið frá bökkum, gróðri, stígum og nærumhverfi árinna þannig að ekki skapist varanlegt rask, rofhætta eða nýjar leiðir fyrir yfirborðsvatn, set eða mengun í ána.

SVFR áréttar að félagið setur sig ekki upp á móti framkvæmdinni að öðru leyti, enda verði framangreind skilyrði tryggð með skýrum hætti í leyfum, útboðsgögnum, verklýsingum og eftirliti.

Elliðaárnar eru ekki aðeins útivistarsvæði heldur lifandi vistkerfi og ein mikilvægasta náttúruperla Reykjavíkur. Það er sameiginlegt hagsmunamál borgarinnar, SVFR, veiðimanna og almennings að framkvæmdir á svæðinu séu unnar þannig að lífríki ána njóti alltaf vafans.

Virðingarfyllst,

Stangaveiðifélag Reykjavíkur

Ragnheiður Thorsteinsson formaður SVFR

Mál nr. 0657/2024 í Skipulagsgátt

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Náttúrufræðistofnun gerir ekki athugasemdir við tillöguna.

Höfundur: Ingvar Atli Sigurðsson

Sent inn þann: 01.06.2026 , **Fyrir hönd:** Náttúrufræðistofnun

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Vinsamlegast finnið í viðhengi umsögn Landssamtaka hjólreiðamanna.

f.h. stjórnar Landssamtaka hjólreiðamanna
Erlendur S. Þorsteinsson
formaður

Höfundur: Erlendur Smári Þorsteinsson

Sent inn þann: 01.06.2026

Viðhengi:

5.1.2026_06_01_BrefUT_LHM_Arbæjarstifla.pdf

Landssamtök hjólreiðamanna

Reykjavíkurborg
Borgartúni 12-14, 105 R.

[Skipulagsgátt mál 2024/657](#)

Kópavogi, 1. júní 2026

Umsögn um:

Ellidaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur

Landssamtök hjólreiðamanna (LHM) hafa skoðað tillögu að breytingu á deiliskipulagi Ellidaárdals vegna Árbæjarlóns, Árbæjarstíflu og Rafstöðvarvegs (USK25110138).

Í breytingunni sem lögð er til felst að afmörkun Árbæjarlóns er fjarlægð þar sem það er ekki lengur til staðar og náttúrulegir árfarvegir Elliðaár skilgreindir í stað lónsins. Þá er skilgreint nýtt hlutverk Árbæjarstíflu sem aðgengileg göngutenging yfir Elliðaárnar ásamt því að breytingar verða á aðliggjandi stígum sunnanvert við stífluna og áningarstöðum beggja megin stíflunar. Breytingin tekur einnig til Rafstöðvarvegar þar sem breytingar verða á stígakerfi og útfærslum þar sem vegurinn fer um Rafstöðvarsvæðið. Markmiðið er að umhverfi og dalurinn allur verði áfram einstök náttúru- og útivistarperla.

§ Varðandi „nýtt hlutverk Árbæjarstíflu sem aðgengileg göngutenging yfir Elliðaárnar“ vill LHM fyrst og fremst benda á að þetta er megintenging fyrir hjólreiðar sem samgöngumáta þarna á svæðinu. Næstu brýr eru við Elliðaárstöð, miklu neðar, og við Árbæjarlaug, miklu ofar; en Höfðabakki er hættuleg og illa tengd leið.

Gildandi deiliskipulag

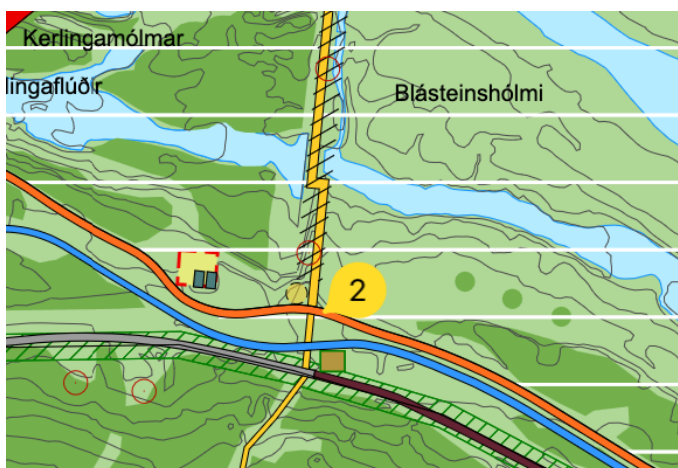

Breyting á deiliskipulagi

Sérstaklega verður að benda á að brúin, sem er merkt með (1) hér að ofan á gildandi deiliskipulagi og breyttu deiliskipulagi, er alls ekki til.

Árbæjarstífla er því núverandi norður/suður leið á þessu svæði fyrir samgönguhjólreiðafólk sem þarf að komast á milli Breiðholts og Árbæjar (og jafnvel miklu lengra, milli Hfj./Gbr./Kóp. annars vegar og Hálsa hins vegar). Þessa brú (1) þarf því að byggja áður en hægt er að ráðast í þær framkvæmdir sem hér eru lagðar til og LHM leggur til að kvaðir verði settar í þetta deiliskipulag um skynsama röð framkvæmda.

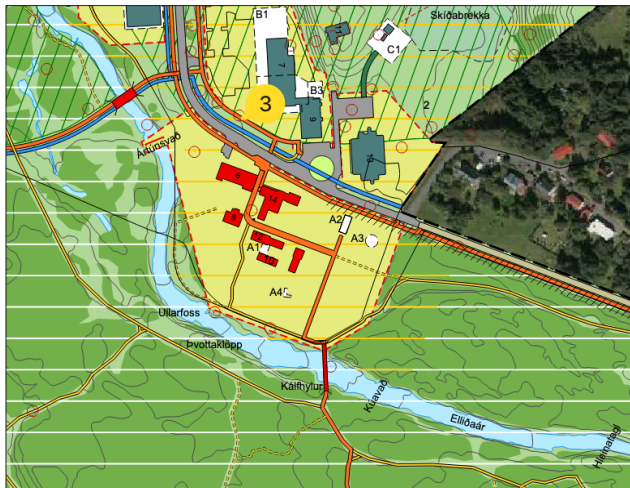
§ Undirritaður mætti á fund „Endurheimt náttúrugæða í Elliðaárdal“ hinn 29. apríl sl. Eitt af því sem ekki kemur fram á þessu deiliskipulagi og var erfitt að fá úr skorið á þeim fundi, var hvaða hæðarplan mismunandi hlutar endanlegrar leiðar yrðu í. Þó virtist vera að gert væri ráð fyrir tröppum sunnan megin (2).

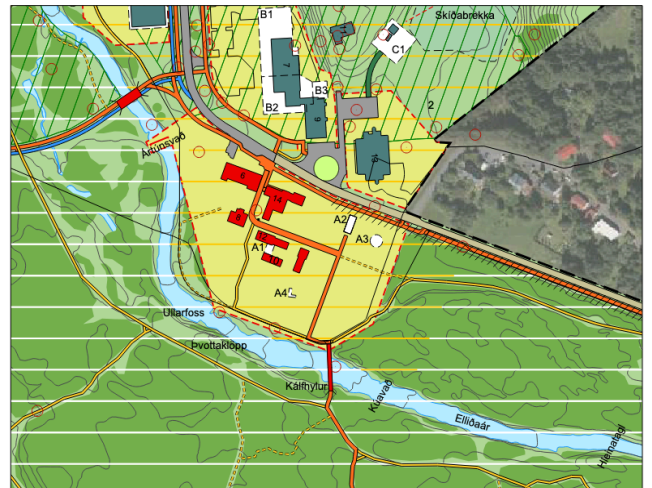
LHM vill benda á að þetta gengur gegn algildri hönnun með aðgengi fyrir alla og leggst gegn því að tröppur verði notaðar í endanlegri lausn. Einkum og sér í lagi ef brú (1) verður ekki byggð áður en þessar breytingar verða gerðar að þá mun þessi leið yfir stífluna halda áfram að vera samgönguhjólreiðaleið hvort sem mönnum líkar það betur eða verr. En jafnvel seinna þegar báðum framkvæmdum er lokið þarf að huga að eldra fólki og fötlúðum á

ýmsum tegundum rafskutlna á fjórum hjólum. LHM leggur til að hugað verði að aðgengi í deiliskipulaginu.

§ LHM fagnar því mjög að hjólastígur norðan Rafstöðvarvegs (3) er felldur burt í þessari deiliskipulagstillögu, enda engin þörf á sérstökum hjólastíg á milli Rafstöðvarvegs 4 og Höfðabakka; þar er mjög lítil umferð bíla og hjólandi geta auðveldlega hjólað á götunni.

Gildandi deiliskipulag

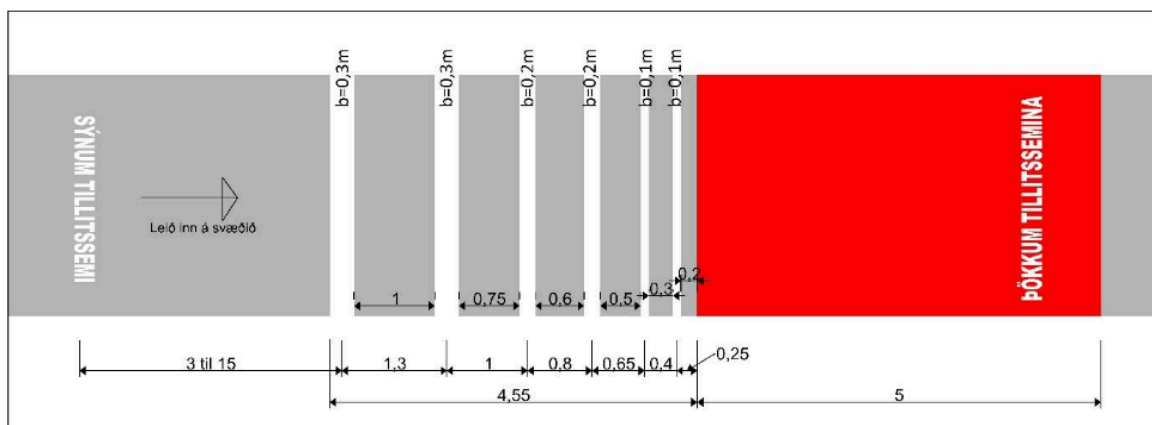

Breyting á deiliskipulagi

Huga þarf að því hvernig má hægja á hjólréiðafólki sem kemur niður Rafstöðvarveginn og inn á svæðið við Elliðaárstöð en undirritaður prófaði hvað gerist ef reiðhjól er bara látið renna (sem maður gerir þó almennt ekki) og það er auðvelt að vera á um 40-50 km/klst. hraða neðst í brekkunni, en slíkt væri tæplega skynsamlegur hraði í gegnum svæðið. Í þessu samhengi vill undirritaður aftur nefna fund um „Endurheimt náttúrugæða í Elliðaárdal“ en ekki reyndist unnt að fá frekari upplýsingar um þennan hluta á þeim fundi.

LHM vill leggja mjög mikla áherslu á að ekki megi þó skapa meiri hættu með illa ígrunduðum aðgerðum en hjólaleiðir eiga að vera sléttar, beinar, greiðar og án hindrana. Ekki er ráðlagt að gera yfirborð ójafnt en það getur skapað fallhættu sér í lagi fyrir þau sem ferðast á rafhlaupahjólum og það getur verið varhugavert fyrir gangandi og fatlaða einstaklinga að ganga og ferðast um á ójöfnu yfirborði – í hönnunarleiðbeiningum er sérstaklega tiltekið að „yfirborð hjólaleiða á að vera slétt, a.m.k. jafngott og yfirborð næstu götu“. Ýmsar hugmyndir um að hindra för hjólandi með ýmskonar tálmunum, sem draga úr öryggi hjólandi, koma ekki til greina; engar slíkar lausnir mega vera á kostnað öryggis hjólandi. LHM geldur miklum varhug við því að nota slár þvert yfir veginn eða að nota (hvassar) hraðahindranir þar sem slíkt getur valdið fleiri og alvarlegri slysum en þeim er ætlað að varna, sem mörg dæmi sanna því miður.

Það kemur vel til greina að minna á tillitssemi í umferðinni, eins og hefur verið gert á öðrum hjólastígum á höfuðborgarsvæðinu með góðum árangri, með stamri málningu sem er ekki upphleypt; sjá mynd hér fyrir neðan úr hönnunarleiðbeiningum:

MYND 71 Fyrirkomulag merkinga til að vekja athygli vegfarenda á að sýna tillitssemi. Mikilvægt er að merkingarnar séu ekki hálar.

Eins kemur vel til greina að nota þær merkingar sem eru ætlaðar til að stýra umferð samkvæmt umferðarlögum eða reglugerð um umferðarmerki. Í því samhengi vill LHM minnast á að sjónlínur þurfa líka að vera beinar og nægileg stígsýn þar sem stígur er þveraður til að fyrirbyggja slys. Þar þarf lýsing einnig að vera góð.

§ Leggja þarf áherslu á gróður til skjólmyndunar. Við stíga ætti að gera ráð fyrir gróðri og trjám sem draga úr vindi og skapa skjól án þess að hindra stígsýn við gatna- og stígamót.

§ Gera þarf ráð fyrir merkingu göngu- og hjólastíga með leiðarmerkjum og lýsingu og gerir LHM ráð fyrir að gerð verði grein fyrir þeim í verkhönnun.

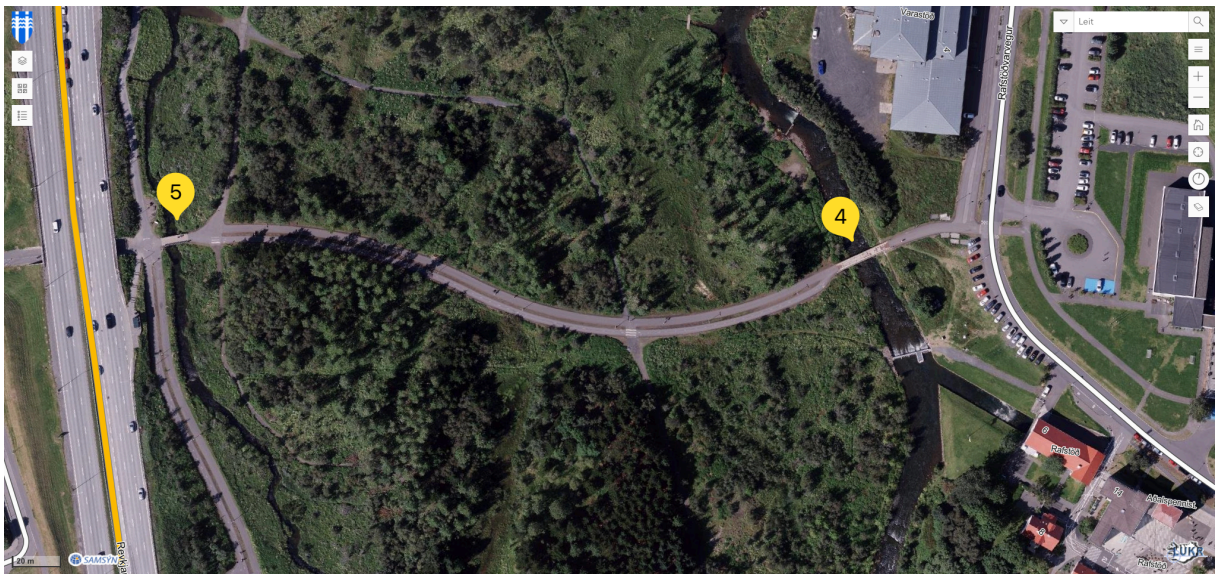
§ Alls staðar þar sem við á, á hjólastígum, götum sem og öðrum hjólaleiðum á svæði þessa deiliskipulags, gerir LHM ráð fyrir því að í hvívetna verði gaumgæfilega höfð hliðsjón af

HÖNNUNARLEIÐBEININGAR FYRIR HJÓLREIÐAR

Leiðbeiningar sveitarfélaga höfuðborgarsvæðisins og Vegagerðarinnar

(19.12.2019 eða nýrri útgáfu) og óskar eftir að fá tækifæri á seinni stigum til að rýna og senda inn athugasemdir ef við á, t.d. við verkhönnun.

§ Að lokum vill LHM nota tækifærið og benda á þörfina á því að horfa á samhengi þessa deiliskipulags og framkvæmda við aðliggjandi svæði. Sérstaklega verður að nefna að brýr (4) og (5) eru allt of mjóar og að brúargólfíð á (4) er ónýtt. Einnig er ekki hjólastígur á milli (4) og Rafstöðvarvegs í raunveruleikanum þó svo að hann sé á bæði gildandi deiliskipulagi og breyttu deiliskipulagi.

Virðingarfyllt
f.h. stjórnar Landssamtaka hjólréiðamanna

Erlendur S. Þorsteinsson
formaður

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Meðfylgjandi eru athugasemdir mínar við fyrirhugaða deiliskipulagsbreytingu í Elliðaárdal, sbr. tillögu og greinargerð dags. 25.2.2026

Kveðja,
Sveinn Jónatansson

Höfundur: Sveinn Jónatansson

Sent inn þann: 01.06.2026

Viðhengi:

6.1.Athugasemdir Sveins Jo´natanssonar.pdf

Athugasemdir

við fyrirhugaða deiliskipulagsbreytingu í Elliðaárdal, sbr. tillögu og greinargerð dags. 25.2.2026

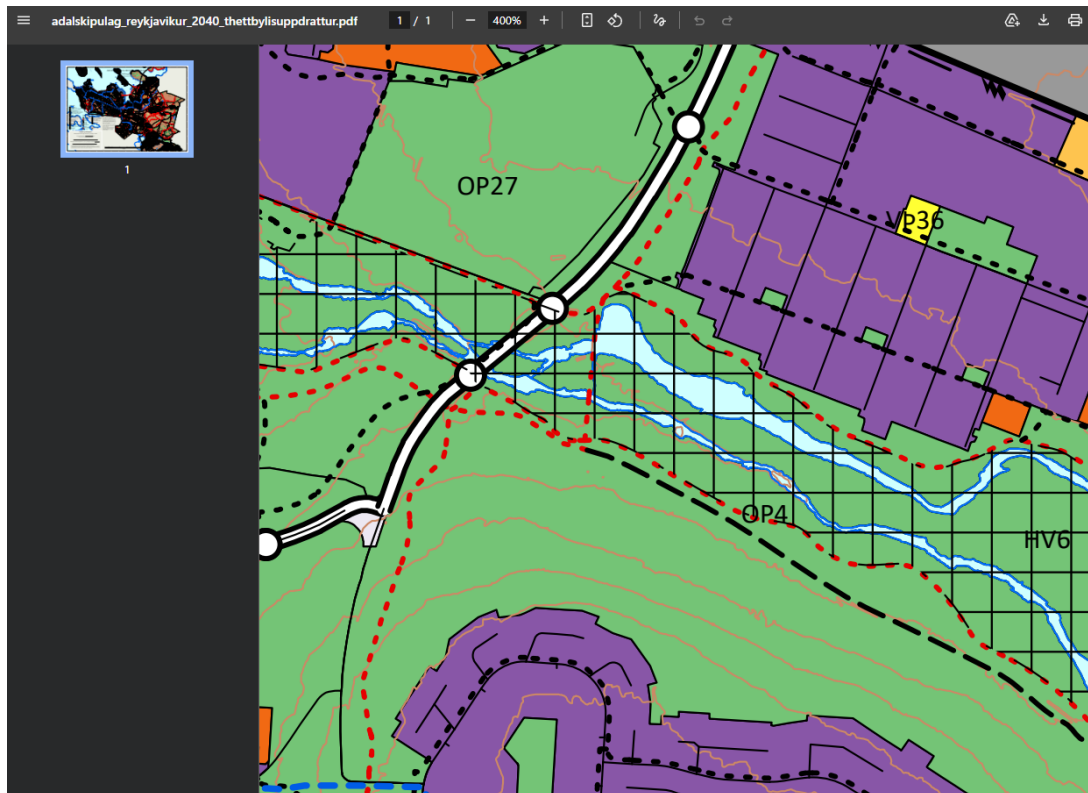
Eftirfarandi athugasemdir eru gerðar við tillögu að breytingu á deiliskipulagi Elliðaárdals í Reykjavíkurborg varðandi Árbæjarlón, Árbæjarstíflu og Rafstöðvarveg, dags. 25.2.2026 (hér eftir jafnframt vísað til sem „tillagan“ eða „deiliskipulagstillagan“).

1. Tillagan er í andstöðu við gildandi aðalskipulag Reykjavíkur og því ólögmæt.

Samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010 verður deiliskipulag að byggja á aðalskipulagi og má ekki vera í andstöðu við aðalskipulag. Þetta er meginregla í skipulagsrétti sem kemur skýrt fram í skipulagslögum, þ.á.m. ákvæðum 8. tl. 2. gr., 7. mgr. 12. gr., 2. mgr. 28. gr. og 3. mgr. 37. gr.

Hafa dómstólar ítrekað dæmt deiliskipulag, sem fer gegn aðalskipulagi eða hefur ekki stoð í því, ólögmætt. Það sama liggur fyrir í fjölda úrskurða úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.

Ljóst er að deiliskipulagstillagan er í andstöðu við aðalskipulag svæðisins enda er gert ráð fyrir Árbæjarlóni í Elliðaárdal í aðalskipulagi á því svæði sem það hefur verið á sl. 100 ár, sbr. eftirfarandi skjáskot úr þéttbýlisupprætti aðalskipulags:

Jafnframt prýðir mynd af Árbæjarlóni fylgir umfjöllun í aðalskipulagi um borgarhluta 7, Árbæjarhverfi, sbr.:

ÁRBÆR - BORGARHLUTI 7

Í Árbæ er fjórir íbúðarverfi og eitt atvafnasvæði. Hverfin eru Árbær, Selás, Ártúnsholt og Norðlingaholt. Árbærnasvæðið er á Bæjarhlöðum. Bæjar borgarhlutans eru nú um 10.100. Um upphaf byggðar í borgarhluta 7 verður ekkert fullt, en Ártúnsholt er fyrst getið í jarðskökum árið 1579 og Árbær árið 1464. Drög að skipulagi Árbæjarhverfis voru lögð á árinum upp úr 1900 þegar ummál var að aðalskipulaginu 1962-1983. Í lok sjúndra áratugarins náði byggð í borginni inn að Elliðaánn og voru Árbæjarhverfi og Breiðholtshverfi fyrstu svæðingulagshverfi Reykjavíkurborgar. Í aðalskipulaginu 1981-1993 (samtaksvæði) var ákveðið að nýr hverfi til uppbyggingar yrðu Ártúnsholt og Selásverfi, og byggðist þau upp nokkuð samhlíða. Uppbygging Norðlingahalls hófst árið 2004 og stendur enn. Skipulag Bæjarhlöð er frá miðjum níunda áratugnum.

Helstu svæðingulagshverfi í borgarhlutanum eru fastmóðul íbúðarverfi þar sem sérþyk og stærri samþykki eru nýkjandi íbúðarverfi. Hverfin markast af umferðaræðum og mikill hluti byggðarinnar myndar lagvætt þáttasvæði að Elliðaárdalnum sem setur stærst svæði á Ártúnsholti, Árbær

og Selás. Norðlingaholt snýr að Búgðu og Rauðhólum. Árbærnasvæðið hefur átt í viðtal er innan borgarhlutans og setur svæðið á milli hálts hverfisins. Öll hverfin (borgarhlutanum) eru nokkuð fastmóðul og ekki er gert ráð fyrir að mikilli fjölgun íbúða í borgarhlutanum í aðalskipulaginu. Gætt er tálaga um nýja byggð með 50 íbúðum við Ártúnsholt í gömlum málumánum. Saman við núverandi byggð sem mun samantenda af lagvætt svæðingulagshverfi. Allt gætt íbúðum fjölgað um 240 í borgarhlutanum á skipulagsmálinu og atvinnuhúsnæði aukist um 40 þúsund fermetra.

Í hverfisvæði verða þéttlingarmöguleikar kannabli frekar en í aðalskipulaginu er aðeins sett bændandi stefna fyrir velli sem gæva ráð fyrir lítil en 50 almennum íbúðum eða sambærilegi uppbyggingu.

Hér að meðan er að færa stefnumálinu fyrir helstu velli og svæði innan Árbæjar. Þráttarsvæðum er fyrst lýst og síðan fastmóðul byggð og opnum svæðum.

*Svæði við vellið er þráttarsvæði í aðalskipulagi. Hér er

meðhöndlað áminning í Norðlingaholti. Smært þráttarsvæði með lítil en 50 íbúðum eða sambærilegi uppbyggingu verða mögulega útlögð í hverfisvæði. Undirbúið er að hlaða er eitt eðlinga um þráttarsvæði í vellið 6. mps. 37. gr. skipulagslaga.

ÞRÓUNARSVÆÐI:

975 Ártúnsholt-Rafstöðvarvegur. Svæðið er um 4 ha að stærð og er hér að mestu byggð íbúðarhluta á 1-2 hæðum sem tengjast Rafstöðinni í Elliðaárdal. Gert er ráð fyrir því að bauta megi við íbúðarhluta á svæðinu.

976 Ártúnsholt-Rafstöðvarvegur. Íbúðarbyggð á tálaga 6 ha svæði. Gert er ráð fyrir að hlaða verði að bauta við allt að 50 svæðingulagshverfi á svæðinu sem yrðu hluti af núverandi byggð, svæði og þjórnun í Ártúnsholti. Aðhloma að svæðinu verður frá Rafstöðvarvegi. Á svæðinu eru gamlar málumánum sem byggðin þarf að laga sig að. Sýkið er að nýbyggðin jöfnast allan með svæðinu sjálfum að hlaðaþjófn 12. með sjúðingum ofanmálumánum, byggðingum, flókum torpa svæðis.

977 Vindás-Breiknaás. Íbúðarbyggð. Helðastandi svæðingulagshverfi er um 1,2 ha. Gert er ráð fyrir uppbyggingu allt að 30 íbúða á 1-3 hæðum. Gert er ráð fyrir að byggðin tali með af svæðinum núverandi byggðar í nágranninu.

978 Áðinn. Málsvæði (M10). Fjölbreytt þjórnun og starfsemi sem þjófnar heilum borgarhluta. Verðun og þjófnun, skrifstofur, stofnanir, afþreying og eftir atvökum íbúðir, svæðum á eftir hæðum byggðing. Veiðingastadir í flókki í og 8 eru heimild og veiðingastadir í flókki í flókka verði heimild, þó með takmörkuðum opnunartíma til 11 um helgar og 23 á vökum dögum.

979 Rafstöðvar 7-8. Verðun- og þjófnun (VP1). Engingun er gert ráð fyrir hverfisverðun og hverfisþjófnun á jarðhlað byggðing. Heimild er að vera með íbúðir á eftir hæðum, allt að 3 hæðir.

980 Selásbraut 98. Verðun- og þjófnun (VP3). Engingun er gert ráð fyrir hverfisverðun og hverfisþjófnun á jarðhlað byggðing. Heimild er að vera með íbúðir á eftir hæðum, allt að 3 hæðir.

981* Hálshverfi. Árbærnasvæði (AT3) Fyrst og fremst

Í aðalskipulagi kemur jafnframt fram að svæðið nýtur hverfisverndar samkvæmt skipulagslögum, en hverfisvernd veitir svæðinu sérstaka vernd í þágu íbúa þess. Er það sérstaklega tekið fram að Elliðaárarnar og allt vatnasvið þeirra falli þar undir. Ber að fara sérstaklega varlega í alla röskun á slíkum svæðum.

Á það sérstaklega við þegar um er að ræða svæði sem verið hefur andlit Árbæjarhluta Elliðaárdals vegna fegurðar, landslags, gróðurfars og síðast en ekki síst fjölskrúðugs fuglalífs í 100 ár. Í aðalskipulagi segir m.a.:

„**OP4 Elliðaárdalur** (270 ha). Elliðaárdalur nær frá Elliðavatni vestur og norður að Elliðavogi og dregur nafn sitt af Elliðaánum sem um hann renna. Elliðavogshraun þekur dalbotninn. Austan og norðan við dalinn eru hverfin Árbær og Höfðar en sunnan og vestan við Heimar, Sogamýri, Fossvogur og Breiðholt. Elliðaárdalur er eitt mest sóttu útivistarsvæðið í borginni. Reykjavíkurborg keypti Elliðaárarnar árið 1906, til vatnsaflsvirkjunar. Rafstöðin var reist um 1920. Árið 1950 hóf Skógræktarfélag Reykjavíkur skógræktar- og uppgræðslustarf í árhólmanum í samstarfi ið borgina og Rafmagnsveitu Reykjavíkur. Það starf hefur skilað í víðfeðmum skógi og frjósömu lífríki gróðurs sem er eitt helst aðdráttarafl skógarins. Fuglalíf er fjölskrúðugt í Elliðaárdal og þar eru einnig fornminjar, meðal annars frá tíð Innréttinganna. Elliðaárdalur skiptist í meginráttum í tvo hluta, ofan og neðan við Breiðholtsbraut sem þverar svæðið. Í dalnum er hesthúsabyggðin í Viðidal, íþróttasvæði og ræktaður útivistarskógur. Fjölbreytt starfsemi á jöðrum dalsins, náttúrulegt umhverfi, skógargeirar og gott aðgengi, gera svæðið svo ákjósanlegt til útiveru sem raun ber vitni. **Árarnar falla undir hverfisvernd með bökkum sínum, Blásteinshólma og bökkum**

Dimmu. Svæðið setur mikinn svip á ásýnd borgarinnar og er eitt mikilvægasta andrými hennar. Fyrir liggur deiliskipulag að svæðinu. Stefnt er að afmörkun hverfisverndarsvæðis fyrir Elliðaárnar og nánasta umhverfi þeirra í deiliskipulagi innan þriggja ára frá samþykkt aðalskipulagsins. Meginstefna í skipulagi svæðisins er að skapa jafnvægi á milli verndunar og nýtingar svæðisins til útivistar.“

„OP20 Elliðavatn. Elliðavatn er lindarvatn á mörkum Reykjavíkur og Kópavogs. Elliðavatn var upphaflega tvö vötn, Vatnsendavatn sem var í Kópavogi og Vatnsvatn sem tilheyrði Reykjavík. Vötnin tengdust með mjóum ál framan við Þingnes. Á árunum 1924-28 nær tvöfaldaðist flatarmál vatnsins þegar miðlunarstífla var reist á Elliðavatnsengi og er Elliðavatn nú alls um 2 ferkílómetrar að stærð. Vatnið er grunnt, meðaldýpi um 1 metri og mesta dýpi um 2,3 metrar. Vatnasvið Elliðavatns er um 270 ferkílómetrar. Mikill hluti aðstreymis í Elliðavatn er neðanjarðar gegnum hraun. Tvær ár renna í vatnið, Bugða eða Hólmsá og Suðurá. **Úr Elliðavatni rennur áin Dimma sem neðar fær nafnið Elliðaár þar sem hún greinist í kvíslir sínar. Elliðavatn og vatnasvið Elliðaánna er á náttúruminjaskrá.** Í Þingnesi við Elliðavatn er talið að hið forna Kjalarnesþing hafi verið haldið og væri þá elsti þingstaður á Íslandi. Fyrir liggur deiliskipulag að svæðinu.“

Er jafnframt fjallað um þennan sess Árbæjarlónsins og mikilvægi þess sem hluta af landslagi Elliðaárdals í núgildandi deiliskipulagi, sbr. skipulagsgreinargerð sem fylgdi tillögu að endurskoðun deiliskipulags Elliðaárdals sem samþykkt var 15.12.2020 þar sem segir á bls. 16:

„2. Miðhluti (Árbæjarsvæði) er um 60 ha. Svæðið afmarkast af Höfðabakka að vestan og Vatnsveitubró að austan, en íbúðarbyggð í Árbæjarhverfi að norðan og Efra-Breiðholtshverfi að sunnan. **Árbæjarlón er eitt helsta sérkenni svæðisins.** Á vetrum er þar stöðuvatn sem nær yfir mestallt flatlendið en á sumrin er hleypt úr lóninu vegna laxagöngu. Fellur áin þá í tveimur farvegum. Sá syðri er þröngur og straumharður en hinn endar í litlu lóni við stífluna. Undan vetrarvatnsborði koma fram grösugar flæðiengjar með sérkennilegum víðirunnum sem hafa verið að nema þarna land á síðustu áratugum. Blásteinshólmi nefnist hólminn á milli árkvíslanna. Þar er gróið hraun og sjálffriðað af kvíslunum beggja vegna hans. Í áratugi hefur álftr verpt í hólmanum við lónið. **Lagt er til að svæðið verði áfram friðað sem náttúru- og fuglafriðland** og ekki lagðir neinar göngu- og/eða útivistarleiðir út í hólmann.“

Er þarna staðfest það sem hefur um árabil verið alkunna meðal þeirra sem sækja Elliðaárdalinn heim að Árbæjarlón hefur um áratugaskeið verið stór og mikilvægur hluti af náttúrufegurð þessa fjölsóttasta útivistarsvæði Reykvíkinga.

Var þetta áréttað í minnisblaði frá Birni Axelssyni skipulagsfulltrúa Reykjavíkurborgar sem hann ritaði stýrihóp um Elliðaárdal, en þar segir m.a.:

„Lónið hefur afgerandi áhrif á ásýnd og upplifun af svæðinu og er hluti af því menningarlandslagi sem orðið hefur til í dalnum í góðum takti við náttúru og lífríki svæðisins. Það er því erfitt að sjá að tæming lónsins til frambúðar sé í samræmi við gildandi deiliskipulag Elliðaárdals né nýlega auglýsta endurskoðun á deiliskipulagi svæðisins.“

Af þessari umfjöllun í aðal- og deiliskipulagi auk umsagna skipulagsfulltrúans í Reykjavík má vera ljóst að Árbæjarlón hefur sérstakan sess og nýtur sérstakrar verndar bæði í aðalskipulagi og deiliskipulagi sem eitt merkasta og fallegasta svæði Elliðaárdals.

Af framansögðu er ljóst að hin auglýsta deiliskipulagstillaga er í skýrri andstöðu við aðalskipulag og er því ólögmæt.

2. Árbæjarlón er líkt og allur Elliðaárdalurinn á náttúruminjaskrá.

Vegna mikilvægis Elliðaárdalsins sem svæðis þar sem Árbæjarlón hefur í 100 ár verið stór hluti af ásýnd og lífríki þessa svæðis sem skartar fjölbreyttri náttúru, þá hefur allur Elliðaárdalurinn allt frá upptökum í Elliðavatni og allt til ósa verið settur á náttúruminjaskrá á grundvelli laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, sem Umhverfisstofnun heldur utan um, sbr.:

<https://ust.is/nattura/natturuverndarsvaedi/natturuminjaskra/sudvesturland/>, en allur Elliðaárdalurinn hefur verið á náttúruminjaskrá frá árinu 1995, sbr. auglýsingu nr. 631/1995 í B-deild stjórnartíðinda árið 1995 um náttúruminjaskrá.

Í þessum skráningum kemur fram að á náttúruminjaskrá, yfir svæði og náttúrufyrirbæri á suðvesturlandi sem njóta verndar, er Elliðaárdalurinn, sbr. skráningu númer 124 þar sem segir:

„124. Elliðaárdalur, Reykjavík, Kópavogi. (1) **Vatnasvið Elliðaár í Elliðaárdal, frá upptökum í Elliðavatni allt til ósa.** (2) Fjölbreytt náttúrufar, kjörið útivistarsvæði í þéttbýli.“

Er þessi skráning staðfest og áréttuð með skýrum hætti í aðalskipulagi fyrir svæðið, sbr. hér að framan. Áhrif þess eru þau að Elliðaárdalurinn og þá um leið Árbæjarlón, er svæði sem nýtur sérstakrar verndar, sbr. 3. og 4. mgr. 37. gr. 1. nr. 60/2013 um náttúruvernd þar sem segir:

„**Forðast ber að raska** svæðum eða náttúrumyndunum sem skráðar hafa verið á C-hluta náttúruminjaskrár **nema almannahagsmunir krefjist þess og annarra kosta hafi verið leitað.** Skyld er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, sbr. skipulagslög og lög um mannvirki, vegna framkvæmda sem hafa í för með sér slíka röskun. Áður en leyfi er veitt skal leita umsagnar Umhverfisstofnunar, Náttúrufræðistofnunar Íslands og viðkomandi náttúruverndarnefndar nema fyrir liggi staðfest aðalskipulag og samþykkt deiliskipulag þar sem umsagnir skv. 1. og 2. mgr. 68. gr. liggja fyrir. Við afgreiðslu umsókna um leyfi skal gæta ákvæða 4.–6. mgr. 61. gr.

Sýna skal sérstaka aðgæslu gagnvart vistgerðum, vistkerfum og tegundum á C-hluta náttúruminjaskrár til að koma í veg fyrir að náttúruleg útbreiðslusvæði eða búsvæði minnki og verndarstaða þeirra versni.“

Í 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir síðan um sérstaka *vernd tiltekinna vistkerfa og jarðminja*:

1. mgr.: „Eftirtalin vistkerfi njóta sérstakrar verndar í samræmi við markmið 2. gr., sbr. og c-lið 3. gr.: a. votlendi, svo sem hallamýrar, flóar, flæðimýrar, rústamýrar, 20.000

m² að flatarmáli eða stærri, stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að flatarmáli eða stærri, og sjávarfítjar og leirur“

3. og 4. mgr.: „Forðast ber að raska vistkerfum og jarðminjum sem taldar eru upp í 1. og 2. mgr. nema brýna nauðsyn beri til.“

Er ljóst af framangreindum lagaákvæðum að Árbæjarlón og svæðið í heild nýtur sérstakrar verndar þar sem það var á svæði sem er á náttúruminjaskrá. Ber að gæta sérstakrar aðgátar við allar breytingar á skipulagi viðkomandi svæða. Á það sérstaklega við þegar breytingarnar hafa í för með sér mikla og alvarlega röskun á svæðinu og ásýnd þess.

Fer deiliskipulagstillagan gegn þessari vernd og þeim verndarhagsmunum sem náttúruminjaskrá er ætlað að vernda.

3. Röskun á Elliðaárdal með fjarlægingu Árbæjarlóns er háð umhverfismati.

Samkvæmt lögum nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana, ber að láta fara fram umhverfismat vegna breytinga á skipulagi og fjarlægingar Árbæjarlóns, vegna þeirra miklu áhrifa sem deiliskipulagsbreytingin og fjarlæging Árbæjarlóns hefur í för með sér.

Jafnframt ber að líta til þess að Elliðaárdalur er á náttúruminjaskrá og ber því án vafa að láta fara fram umhverfismat. Einnig ber að líta til þess að Elliðaárdalur er stærsta og mest sóttu útivistarsvæði Reykjavíkur sem liggur að hverfum þar sem um 40.000 manns búa. Kalla umfangsmiklar breytingar á náttúru slíkra fjölsótttra svæða á umhverfismat, sbr. eftirfarandi viðmiðanir.

Er varðandi þetta vísað til eftirfarandi ákvæða laga nr. 111/2021.

I. kafli. Markmið, gildissvið, skilgreiningar o.fl.

1. gr. Markmið.

☐ **Markmið laga þessara er:**

- a. sjálfbær þróun, heilnæmt umhverfi og **umhverfisvernd sem vinna skal að með umhverfismati framkvæmda og áætlana sem eru líklegar til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif,**
- b. skilvirkni við umhverfismat framkvæmda og áætlana,
- c. **að almenningur hafi aðkomu að umhverfismati framkvæmda og áætlana og samvinna aðila sem hafa hagsmuna að gæta eða láta sig málið varða vegna umhverfismats framkvæmda og áætlana.**

2. gr. Gildissvið.

☐ Lög þessi gilda um:

- a. **skipulagsáætlanir og breytingar á þeim samkvæmt skipulagslögum og lögum um skipulag haf- og strandsvæða,**
- b. aðrar áætlanir og breytingar á þeim sem marka stefnu fyrir leyfisveitingar til framkvæmda sem tilgreindar eru í 1. viðauka við lög þessi og eru undirbúnar og/eða afgreiddar af stjórnvöldum og unnar samkvæmt lögum eða ákvörðun ráðherra,
- c. **framkvæmdir sem kunna eða eru líklegar til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif, sbr. 1. viðauka við lög þessi.**

☐ Lög þessi gilda um framkvæmdir og áætlanir á landi, í lofthelgi og í

mengunarlögsögu Íslands. Lögin gilda einnig um umhverfismat framkvæmda eða áætlana í öðru ríki innan Evrópska efnahagssvæðisins sem kunna að hafa áhrif hér á landi, sbr. 5. gr.

3. gr. Skilgreiningar.

☐ Í lögum þessum er merking eftirtalinna orða og orðasambanda sem hér segir:

1. **Almenningur:** Einn eða fleiri einstaklingar eða lögaðilar, samtök þeirra, félög eða hópar.

2. **Áætlun:** Áætlun sem markar stefnu fyrir leyfisveitingar til framkvæmda sem falla undir lög þessi og er undirbúin og/eða samþykkt af stjórnvöldum og unnin samkvæmt lögum eða ákvörðun ráðherra.

Í viðaukum sem eru hluti af lögum nr. 111/2021 er yfirlit yfir þau atriði sem líta ber til við mat á því hvort umhverfismat skuli fara fram vegna fyrirhugaðra framkvæmda og skipulagsbreytinga. Er ljóst að þar eru talin upp fjölmörg grundvallaratriði sem líta ber til og eiga við þá deiliskipulagstillögu sem hér er til umfjöllunar en þessi atriði eru eftirfarandi sbr. áherslumerkingar í viðaukunum:

1. viðauki.

☐ Í flokki A eru tilgreindar þær framkvæmdir sem ávallt eru háðar umhverfismati. Í flokki B eru tilgreindar þær framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og metið er í hverju tilviki með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort háðar skuli umhverfismati samkvæmt lögum þessum, sbr. einnig 2. viðauka. Sama á við um framkvæmdir sem eru að umfangi undir viðmiðunarmörkum í flokki B ef þær eru fyrirhugaðar á verndarsvæði, sbr. iii. lið 2. tölul. 2. viðauka.

	Flokkur framkvæmda	A	B
10.11	Stíflur og önnur mannvirki eða breytingar á árfarvegi til að hemja og/eða miðla vatni þar sem 3 km ² lands eða meira fara undir vatn eða rúmtak vatns er meira en 10 milljónir m ³ .	X	
10.12	Stíflur og önnur mannvirki eða breytingar á árfarvegi til að hemja og/eða miðla vatni þar sem framkvæmdasvæði er a.m.k. 1 ha utan þess sem tilgreint er í tölul. 10.11.		X
12.06	Skemmtigarðar sem ná yfir a.m.k. 2 ha svæði.		X

2. viðauki.

☐ Viðmiðanir við mat á framkvæmdum tilgreindum í flokki B í 1. viðauka.

1. Eðli framkvæmdar.

Athuga þarf eðli framkvæmdar, einkum með tilliti til:

i. stærðar, hönnunar og umfangs framkvæmdarinnar í heild,

- ii. samlegðar með öðrum framkvæmdum,
- iii. nýtingar náttúruauðlinda, einkum lands, jarðvegs og vatns, og líffræðilegrar

fjölbreytni,

- iv. úrgangsmýndunar,
- v. mengunar og ónæðis,
- vi. hættu á stórslysum og/eða náttúruhamförum sem varða framkvæmdina, þ.m.t. af völdum loftslagsbreytinga, samkvæmt vísindalegri þekkingu,
- vii. hættu fyrir heilbrigði manna, t.d. vegna vatns- eða loftmengunar.

2. Staðsetning framkvæmdar.

Athuga þarf hversu viðkvæm þau svæði eru sem líklegt er að framkvæmd hafi áhrif á, einkum með tilliti til:

- i. landnotkunar sem fyrir er eða er fyrirhuguð samkvæmt skipulagsáætlun,
- ii. magns, aðgengileika og gæða náttúruauðlinda, þ.m.t. jarðvegs, lands, vatns og líffræðilegrar fjölbreytni, á svæðinu ofan og neðan jarðar, og getu þeirra til endurnýjunar,
- iii. verndarsvæða:

(a) náttúruminja í A-, B- og C-hluta náttúruminjaskrár, svæða sem falla undir ákvæði 61. gr. laga um náttúruvernd og landsvæða í verndarflokki verndar- og orkunýtingaráætlunar samkvæmt [lögum nr. 48/2011](#),

(b) svæða sem njóta verndar samkvæmt sérlögum, svo sem Þingvalla, Mývatns- og Laxárvæða og Breiðafjarðar,

(c) svæða innan 100 m fjarlægðar frá fornleifum sem njóta verndar samkvæmt lögum um menningarminjar,

(d) svæða, sem njóta verndar vegna grunnvatns- og strandmengunar og mengunar í ám og vötnum í samræmi við reglugerð um varnir gegn mengun vatns og reglugerð um neysluvatn,

(e) svæða sem njóta verndar samkvæmt samþykktum alþjóðlegra samninga sem Ísland er bundið af, svo sem Ramsarsamningsins (votlendi) og Bernarsamningsins (verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu), friðaðra og friðlýstra tegunda sem og ábyrgðartegunda; tegundir á valista falla hér undir enda eru valarstar m.a. gefnir út til að uppfylla skyldur Íslands samkvæmt Bernarsamningnum,

(f) hverfisverndarsvæða samkvæmt ákvæðum í skipulagsáætlunum, sbr. ákvæði um hverfisverndarsvæði í skipulagsreglugerð,

iv. álagspols náttúrunnar, einkum með tilliti til:

(a) votlendissvæða, ár- og vatnsbakka og ármynna,

(b) haf- og strandsvæða,

(c) sérstæðra jarðmyndana, svo sem hverasvæða, vatnsfalla, jökulminja, eldstöðva og bergmyndana,

(d) náttúruverndarsvæða, þ.m.t. svæða á náttúruminjaskrá,

(e) landslagsheilda, ósnortinna víðerna, hálendissvæða og jökla,

(f) upprunalegs gróðurlendis, svo sem skóglendis,

(g) fuglabjarga og annars kjörlendis dýra,

(h) svæða sem hafa sögulegt, menningarlegt eða fornleifafræðilegt gildi,

(i) svæða þar sem mengun er yfir viðmiðunargildum í lögum og reglugerðum,

(j) þéttbýlla svæða.

3. Gerð og eiginleikar hugsanlegra áhrifa framkvæmdar.

Áhrif framkvæmdar ber að skoða í ljósi viðmiðana hér á undan, einkum með tilliti til:

i. umfangs umhverfisáhrifa, t.d. með tilliti til stærðar svæðis eða fjölda fólks sem

verður líklega fyrir áhrifum,

ii. eðlis, styrks og fjölbreytileika áhrifa,

iii. þess hverjar líkur eru á áhrifum,

iv. væntanlegs upphafs, tímalengdar, tíðni og afturkræfni áhrifa,

v. samlegðaráhrifa með áhrifum annarra framkvæmda,

vi. áhrifa yfir landamæri,

vii. möguleika á að draga úr áhrifum.

Er ljóst af þessum ákvæðum laga nr. 111/2021 og þeim atriðum sem hafa ber til hliðsjónar þegar það er metið hvort umhverfismat eigi að fara fram, að enginn vafi er á því að slíkt mat á að fara fram áður en teknar eru ákvarðanir um skipulagsbreytingar. Er hin umdeilda deiliskipulagstillaga sem hér eru gerðar athugasemdir við því ólögmæt þegar af þessari ástæðu.

4. Röskun á Elliðaárdal með fjarlægingu Árbæjarlóns felur í sér brot gegn vatnalögum nr. 15/2023.

Árbæjarlón og svæðið í kringum það nýtur sérstakrar verndar samkvæmt vatnalögum nr. 15/1923 (vl.) og er samkvæmt þeim óheimilt að eyða hinu eitt hundrað ára gamla Árbæjarlóni.

Það er ljóst eðli málsins samkvæmt auk þess sem það er sérstaklega áréttað í 3. mgr. 1. gr. vatnalaga nr. 15/1923 að samhliða skipulagslögum þá gilda jafnframt vatnalög, lög um mannvirki, lög um náttúruvernd, lög um stjórn vatnamála og önnur lög, eins og við hverju sinni um allar raskanir á vatnasvæðum.

Árbæjarlón hefur verið til staðar í Elliðaárdal í rúm eitt hundrað ár. Samkvæmt 7. og 8. gr. vatnalaga nr. 15/1923 þá fellur lónið undir „fornan farveg“ enda er forn farvegur miðaður við ástand vatns sem haldist hefur í 20 ár eða lengur, sbr. 3. mgr. 8. gr. Nýtur lónið því sérstakrar verndar samkvæmt 7. gr. vl. sem gerir þá kröfu um forna farvegi vatns að óheimilt sé án sérstaks leyfis eða lagaheimildar að breyta vatnsbotni, straumstefnu, vatnsmagni eða vatnsflæði, hvort sem það verður að fullu og öllu eða um ákveðinn tíma, svo og að hækka eða lækka vatnsborð vatns sem telst forn farvegur.

Í 1. mgr. 1. gr. vatnalaga nr. 15/1923 er sérstaklega tekið fram að vatnalögin og ákvæði þeirra nái til alls rennandi eða kyrrstæðs vatns á yfirborði jarðar, í föstu eða fljótandi formi. Ekkert í 7. gr. gefur tilefni til að einskorða hana við straumvatn heldur er í ákvæðinu þvert á móti vísað til alls vatns. Ef ætlunin hefði verið að einskorða ákvæði 1. mgr. 7. gr. við straumvatn þá hefði þar einfaldlega staðið „straumvatn“ en ekki „Vötn öll...“. Af þessu orðalagi ákvæða er ljóst að ákvæðið nær til alls vatns en ekki bara rennandi vatns eða straumvatns.

Í þessu sambandi má jafnframt vísa til 2. tl. 2. mgr. 7. gr. en þar er sérstaklega vísað til straumvatns og má því ætla að slík tilvísun hefði jafnframt verið í 1. mgr. 7. gr. ef ætlunin hefði verið að einskorða ákvæðið við straumvatn.

Framangreindar lögskýringar eru í samræmi við skilgreiningar 4. mgr. 1. gr. vatnalaga. Í 7. gr. er fjallað um „farveg“ vatns, sbr. yfirskrift greinarinnar. Farvegur er skilgreindur í 6. tl. 4. mgr. 1. gr. en þar segir:

„Farvegur: Vatnsleg sem vatnsfall rennur eftir, hvort heldur af manna völdum eða náttúru.“

Í 26. tl. 4. mgr. 1. gr. er „vatnsleg“ skilgreind en þar segir:

„Vatnsleg: Lægð í landi, sem vatn stendur í, vatnsfall eða stöðuvatn, ásamt tilheyrandi botni og bökkum allt að vatnsborðsstöðu við háflæði.“

Jafnframt þá þarf við skýringu 1. mgr. 7. gr. að líta til þeirra skilgreininga sem fram koma í vatnalögum á straumvatni og stöðuvatni en þar er gert ráð fyrir að bæði séu rennandi vatn, sbr. skilgreiningar á straumvatni og stöðuvatni í 21. og 22. tl. 4. mgr. 1. gr. vatnalaga nr. 15/1923 en þar segir:

„Straumvatn: Yfirborðsvatn sem í er greinilegur straumur þegar enginn vöxtur er í því.“

„Stöðuvatn: Vatn sem sýnist slétt í logni og straumlaust að sjá enda þótt flætt geti gegnum það.“

Samkvæmt þessu ber án vafa að skýra 1. mgr. 7. gr. þannig að hún nái yfir allt vatn sem vatnalög ná til.

Í tilviki Árbæjarlóns þá er um að ræða manngert lón með stöðugu vatnsflæði enda er lónið hluti af farvegi Elliðaánna sem runnu í gegnum lónið.

Af framansögðu er ljóst að ekki er nokkur vafi á því að Árbæjarlón er forn vatnsfarvegur í skilning 7. og 8. gr. vatnalaga nr. 15/1923.

Hefur þetta þá þýðingu að ekki var heimilt að hrófla við þessum vatnsfarvegi, hvorki í skipulagi né með framkvæmdum, nema að til staðar væri lagaheimild, leyfi ráðherra eða leyfi Orkustofnunar.

Jafnframt hefur þetta þau réttaráhrif að **þegar nýtingu á vatnsorku lýkur** þá bar að skilja við umrætt vatn í þeim forna farvegi sem það var í nema að til staðar væri lagaheimild eða leyfi ráðherra eða leyfi Orkustofnunnar til annars. Hvorugt leyfið er til staðar með formlegum hætti að því að séð verður.

Jafnframt hefur ekki verið sýnt fram á það hvernig svæðið var þegar stíflan var byggð, en við byggingu hennar voru hraunklettar augljóslega fjarlægðir með sprengingum eða fleygun úr þeim til að skapa aukið vatnsrennsli. Bendir það til þess að til staðar hafi verið vatnssöfnun á svæðinu í formi tjarna á því flatlendi sem er ofan við stífluna.

Í öllu falli er ljóst að ekki er unnt að breyta svæði í upprunalegt horf nema að það upprunalega horf liggi fyrir og hafi verið sannreynt. Ekkert hefur verið gert til að sannreyna það ástand sem svæðið var í áður en Árbæjarstífla var byggð.

Fjarlæging Árbæjarlóns brýtur jafnframt gegn mörgum öðrum ákvæðum vatnalaga nr. 15/1923 og má þar nefna eftirfarandi:

- Í 75. vatnalaga kemur fram að við breytingar á vatnsfarvegi þá skuli m.a. haft í huga hvað þurfi að gera til að verja mannvirki sem varða almanniheill og náttúruminjar.
- Í 78. Gr. kemur fram sú almenna regla að við framkvæmdir skuli forðast að raska tjörnum og vötnum.

- Í 79. Gr. er mikilvægt ákvæði sem fjallar beinlínis um heimildir til niðurlagningar og fjarlægingu orkumannvirkja. Þar segir:
 - „Niðurlagning mannvirkis samkvæmt þessum kafla, þ.m.t. stöðvun á viðhaldi, er háð samþykki Orkustofnunar. Við niðurlagningu skal umhverfið fært eins og kostur er til fyrri horfs. Eigandi mannvirkis skal leggja áætlun um niðurlagningu fyrir Orkustofnun til samþykktar þar sem m.a. skulu vera upplýsingar um hvernig verkið verði framkvæmt. Orkustofnun getur sett þau skilyrði fyrir leyfi sem eru nauðsynleg til að koma í veg fyrir hættu eða tjón fyrir einstaklinga og almenning.“
- 80. gr. fjallar um aðgæsluskyldu við framkvæmdir. Í 2. mgr. segir:
 - „Við hvers konar nýtingu vatnsréttinda og framkvæmdir í eða við vötn skal þess gætt að sem minnst röskun verði á vatni, gæðum þess, vatnslegi, lífríki, vistkerfum eða landslagi. Einnig skal forðast að valda öðrum sem tilkall eiga til sama vatns tjóni eða óhagræði“

Framangreind ákvæði vatnalaga eru þverbrotin við þá skipulagsbreytingu sem skipulagstillagan felur í sér, þ.e. að fjarlægja varanlega lónið ofan við Árbæjarstíflu úr skipulagi og styðja þannig við gróft brot á skipulagslögum sem átti sér stað þegar hleypt var úr lóninu án leyfa, í andstöðu við aðal- og deiliskipulag, í andstöðu við vilja íbúa og án samráðs við þá og í andstöðu við friðanir. Er Reykjavíkurborg með þessu verið að styðja við gróf skipulagsbrot sem Reykjavíkurborg bar að stöðva og koma í veg fyrir sem löggæsluaðila á sviði skipulagsmála. Er með þessari tillögu verið að halda áfram á þeirri vegferð.

Fjarlæging Árbæjarlóns fer jafnframt gegn lögum um stjórn vatnamála nr. 36/2011 en með þeim er lögð rík áhersla á að vernda og varðveita vötn og það lífríki sem þeim fylgir. Í lögnum segir meðal annars:

I. kafli. Markmið, gildissvið og skilgreiningar.

1. gr. Markmið.

Markmið laga þessara er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögnum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar.

Til að ná fram markmiðum laga þessara skal vinna vatnaáætlun, aðgerðaáætlun og vöktunaráætlun.

2. gr. Gildissvið.

Lög þessi taka til yfirborðsvatns og grunnvatns ásamt árósavatni og strandsjó, til vistkerfa þeirra og til vistkerfa sem tengjast þeim að vatnabúskap, sbr. viðauka I.

Er ljóst að fjarlæging Árbæjarlóns er í andstöðu við verndarmarkmið bæði vatnalaga nr. 15/2023 og laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011.

5. Röskun á Elliðaárdal með fjarlægingu Árbæjarlóns er hefur alvarleg áhrif á vatnsbúskap svæðisins sem ógnar mannvirkjum á svæðinu.

Ítrekað hefur verið bent á hættu á verulegu tjóni vegna umbreytinga á jarðvegi og þá um leið öllum mannvirkjum sem honum tengjast, s.s. lóðum, pöllum, lögnum, gangstéttum og húsum, sem kann að hljóta af því að vatnsbúskap á svæðinu er raskað með miklu inngripi sem hlýst af úrhleypingu og fjarlægingar Árbæjarlóns.

Fjarlæging lónsins raskar vatnsbúskap svæðisins ógnar þeim fasteignum og mannvirkjum sem eru á svæðinu. Í því sambandi verður að líta til þess hvaða áhrif tæming 20-50.000 fm. lóns sem staðið hefur þétt við byggð í a.m.k. 100 ár hefur. Með fjarlægingu lónsins hefur yfirborð vatns á svæðinu verið lækkað um 2-3 metra. Í hverjum rúmmetra vatns eru 1.000 lítrar sem þýðir að á bilinu 40 -100 milljónum lítrar af vatni voru fjarlægðir úr Elliðaárdalnum.

Er ljóst að slík breyting á vatnsbúskap svæða og lækun yfirborðs grunnvatns getur haft mikil áhrif á vatnsbúskap og rakastig jarðvegs sem leiðir til þess að rúmmál hans minnkar og hann sígur. Hefur það mjög alvarlegar afleiðingar í för með sér fyrir öll mannvirki sem á jarðveginum standa eða eru grafin í hann.

Bent hefur verið á það við meðferð á fyrri stigum málsins hvað gerðist á Siglufirði þegar snjóvarnargarðar voru byggðir fyrir ofan bæinn og breyttu vatnsfarvegi grunnvatns Hafnarfjalls sem bærinn stendur við með þeim afleiðingum að götur, lóðir og garðar í bænum þornuðu upp með þeim afleiðingum að hús, lagnir og götur sigu og skemmdust þannig að mikið tjón varð og í sumum tilvikum altjón þar sem hús voru dæmd ónýt. Liggja þannig fyrir ábendingar hvað þetta varðar bæði í gögnum þeirra mála sem rekin hafa verið vegna tæmingar Árbæjarlóns auk þess sem borgarfulltrúinn Björn Gíslason benti á þessa hættu í bókun sinni í skýrslu stýrihóps sem skipaður var til að fjalla um framtíð Elliðaárdals.

Ef það sama gerðist á svæðunum í norður af lóninu þá mundi það hafa í för með sér miklar breytingar á svæðinu á landslagi og náttúru auk þess sem því myndi fylgja mikið tjón á eignum íbúa svæðisins og á innviðum Reykjavíkurborgar.

Er þegar komin fram merki um alvarlegt jarðsig á gördum húsa og tjón á mannvirkjum sem för fyrst að bera á eftir að hleypt var úr lóninu og er rannsókn á þeim málum nú í gangi.

Ber af þessum ástæðum að rannsaka gaumgæfilega hvort og þá hvaða áhrif tæming lónsins gæti haft að þessu leyti og eiga ákvæði skipulagslaga að tryggja það að svo sé gert. Er ljóst að myndun Árbæjarlóns að nýju nú er nauðsynleg til að minnka líkurnar á þessu stórfellda tjóni.

Er ljóst að sú deiliskipulagstillaga sem hér er til umfjöllunar eykur enn á þessa hættu, ekki síst fyrir Reykjavíkurborg sjálfa sem á líklega mestra hagsmuna að gæta af því að innviðir á svæðinu verði ekki fyrir skemmdum.

6. Það að hætta raforkuframleiðslu óskynsamlegt og beinlínis í andstöðu við hagsmuni Reykjavíkurborgar og íbúa hennar

Það liggur fyrir að á tímum þar sem skortur er á hreinni raforku þá er það í andstöðu við hagsmuni Reykjavíkurborgar og íbúa hennar að hætta raforkuframleiðslu í Elliðaárvirkjun. Kostnaðaráætlanir sýna að mjög hagkvæmt er að halda áfram hreinni raforkuframleiðslu á svæðinu þar sem unnt er að framleiða 5-10 MW með nýjum og uppfærðum tækjabúnaði.

Það er jafnframt enn mikilvægara en áður, nú á tímum eldsumbrota á Reykjanesi sem mögulega geta færst til austurs og skemmt raforkulínur sem liggja til borgarinnar, að hafa vel varða virkjun í Reykjavík sem getur séð sjúkrahúsum og innviðum fyrir raforku ef slíkar aðstæður kæmu upp.

Deiliskipulag á að byggjast á skynsamlegri nýtingu og þörfum borgaranna og því ber að líta til þessara sjónarmiða, enda skilgreind markmið skipulagslaga að þróun byggðar og landnotkunar á landinu öllu verði í samræmi við skipulagsáætlanir þar sem efnahagslegar, félagslegar og menningarlegar þarfir landsmanna, heilbrigði þeirra og öryggi er haft að leiðarljósi, sbr. það sem fram kemur í 1. lið 1. mgr. 1. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

7. Athugasemdir við greinargerð sem fylgir deiliskipulagstillögunni.

Deiliskipulagstillagan í heild fer gegn skýrum lagaákvæðum, hagsmunum allra nærliggjandi íbúa og Íslendinga sem sækja Elliðaárdal heim reglulega, eins og rakið er hér að framan.

Náttúru komið í sama horf:

Það er rangt sem kemur fram í 4. kafla greinargerðarinnar að stefnt sé að því að koma náttúrunni í sama horf. Eins og áður er fjallað um þá liggur ekkert fyrir um það, hvorki í greinargerðinni né annarsstaðar í gögnum skipulagsyfirvalda, hvernig náttúran á svæðinu var fyrir byggingu Árbæjarstíflu. Verður að gera þá kröfur til skipulagsyfirvalda að slíkt liggi fyrir áður en að talað er um að koma svæðinu í fyrra horf. Eru því allar yfirlýsingar um þetta sem fram koma í greinargerðinni markleysa.

Að vatnshlotið Elliðaár verði ekki fyrir neikvæðum áhrifum:

Fullyrðingar um að vatnshlotið Elliðaárnar verði ekki fyrir neikvæðum áhrifum eru rangar og í andstöðu við það sem gerst hefur frá því að hleypt var úr Árbæjarlóni.

Rétt er að benda á það að skýrsla sem Verkís hefur unnið um áhrif á vatnshlot er skýrsla sem augljóslega er unnin til að hlutdrægum hætti styðja við þá ólögmætu ákvörðun Reykjavíkurborgar að fjarlægja Árbæjarlón. Dregur hún úr eða fjallar ekki um þau atriði sem eru neikvæð og gerir mikið úr þeim atriðum sem talin eru jákvæð.

Þannig er ekkert farið út í að meta áhrif breytinga á vatnsbúskap á svæðinu og áhrif þess á mannvirki, sbr. það sem áður hefur verið fjallað um hér að framan.

Niðurstöður um ofanvatn eru óljósar og gefa til kynna að þar sé verið að taka mikla áhættu vegna mögulegrar mengunar, en þó er gefið grænt ljós á að hleypa í auknum mæli ofanvatni í Elliðaárnar. Er ljóst að mikil mengun getur fylgt slíku vatni enda fellur þar undir vatn úr ofanvatnskerfum nærliggjandi svæða þar sem safnað er sama vatni sem m.a. kemur af götum borgarinnar með mikilli mengun vegna tjöru og annarra mengunarvalda. Margt annað í skýrslunni ætti að valda áhyggjum, þ.á.m. umfjöllun um mögulega breytingar á sýrustigi, hættu af mengun frá vinnuvélum, rafleiðni o.fl.

Umhverfisáhrif:

Því er mótmælt sem fram kemur í greinargerðinni að ekki sé þörfu á umhverfismati, sbr. það sem áður er rakið.

Fuglalíf:

Fuglalíf Elliðaárdals og þá sérstaklega í Árbæjarlóni og í kringum það, var eitt það blómlegasta á öllu höfuðborgarsvæðinu og þótt víðar væri leitað. Hefur því þannig verið hampað sem slíku bæði í fyrri greinargerðum með deiliskipulagi og við önnur tækifæri. Hefur fuglalíf svæðisins veitt borgurunum ómælda ánægju og hefur það haft mikið aðdráttarafl síðustu öldina.

Lítið er fjallað um áhrif fjarlægingar Árbæjarlóns á fuglalíf á svæðinu í greinargerðinni með skipulagstillögunni. Er ástæðan líklega sú að slík umfjöllun væri neikvæð enda liggur það ljóst fyrir að fuglalíf hefur stórskadað frá því að hleypt var úr lóninu.

Öllum sem leið hafa átt um svæðið og þekkja það er ljóst að miklar breytingar hafa orðið á fuglalífinu þar. Það þarf þannig ekki sérfræðinga til að sjá það að fyrir ofan stíflu sést vart lengur andfugl, en þegar Árbæjarlónið var þar þá var mikið af andfugli þar af fjölmörgum tegundum. Nú sést hann ekki en í staðinn er svæðið fullt af máfi sem ógnar lífi annarra fugla og fælir þá burt auk þess sem þeir valda nærliggjandi umhverfi óþægindum með hávaða, ungadrápi og ásókn í sorpgeymslur.

Umfjöllun um áłftina er einnig röng. Þarna hefur áratugum saman verið áłftapör sem kom iðulega upp ungum sem frumsýndir voru í byrjun sumars og döfnuðu svo vel á Árbæjarlóni. Voru áłftirnar þekktar með nöfnum og margir sem fylgdust vel með þessum fjölskyldum. Eftir að hleypt var úr lóninu þá hefur áłftin ekki komið upp ungum að sögn þeirra sem vel þekkja til svæðisins. Ungar hafa klakist úr eggjum en drepist áður en þeir verða fullvaxnir. Er breyttum aðstæðum augljóslega um að kenna enda gerðist þetta ekki á meðan lónsins naut við.

Lónið hafi verð hættulegt og öryggi aukist eftir að hleypt var úr því:

Fullyrt er öryggi hafi aukist á svæðinu eftir að Árbæjarlón er ekki lengur til staðar.

Þetta er röng og örökstudd fullyrðing.

Það má sjá af tölfræði og umfjöllun bæði á Íslandi og út í heimi, að straumvatn og ár eru mun hættulegri en tjarnir. Eru eftirfarandi áhættuþættir helst nefndir í þessu sambandi:

- Kraftar straums í á geta dregið fólk niður eða með sér, jafnvel þó vatnið virðist grunnt.
- Botninn er oft ójafn, sleipur og með holum.
- Vatnið getur verið kaldara og valdið krampa eða losti.
- Erfitt getur verið að synda til baka gegn straumi.
- Í leysingum eða eftir rigningar getur straumhraði aukist mjög hratt.
- Allar þessar hættur eiga sérstaklega við um börn.

Er mönnum og börnum þannig almennt meiri hættu búin af ám og straumvatni.

Hætta vegna tjarna er aðallega fólgin í ótraustum ís en slíkur ís getur líka verið á ám og straumvatni.

Af þessu er ljóst að svæðið er hættulegra eftir að Árbæjarlón var fjarlægt og straumá komin í staðinn sem getur verið mjög straumhörð, sérstaklega í miklum rigningum og leysingum.

8. Lokaorð.

Tæming lónsins hafði veruleg áhrif á landslag stærsta útivistasvæðis Reykjavíkur og um leið veruleg áhrif á nærumhverfi tugþúsunda íbúa í Reykjavík, en að Elliðaárdalnum liggja Árbæjarhverfi, Breiðholtshverfi auk Ártúnsholts og Norðlingaholts. Íbúar þessara hverfa eru vel á fjórða tug þúsunda en auk þess sækja svæðið tugþúsundir annarra íbúa Reykjavíkur. Elliðaárdalurinn er jafnframt fjölsóttasta útivistarsvæði Reykvíkinga en svæðið heimsækja um 50-60.000 gestir árlega og fer þeim fjölgandi.

Eins og að framan er rakið þá er deiliskipulagstillaga sú sem hér er til umfjöllunar bæði ólögmæt og í andstöðu við hagsmuni við íbúa Reykjavíkur. Ber því að falla frá þessum áformuðu skipulagbreytingum.

Rétt er að hafa það í huga að auðvelt er að koma Árbæjarlóni aftur á sinn stað en það gerist ef lokum stíflunnar er lokað. Er mikilvægt að það verði gert, bæði til að vernda lífríki og landslag og eins að varna tjóni sem mögulega er að eiga sér stað á nærliggjandi mannvirkjum.

Reykjavík, 1. júní 2026.

Virðingarfyllst

**Sveinn Jónatansson,
Deildarási 16, Reykjavík,
íbúi í Árbæ og í nágrenni Elliðaárdals
og Árbæjarlóns frá árinu 1967.**

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138 (Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Höfundur: Henný Helga Hafsteinsdóttir

Sent inn þann: 02.06.2026 , **Fyrir hönd:** Minjastofnun Íslands

Viðhengi:

- 7.1.Umsögn MÍ 2 júní 2026 - Elliðaárdalur.pdf
- 7.2.Afrit viðhengi með umsögn Elliðaárvirkjun umsögn MI 3_11_2025.pdf

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Minjavarðasvið

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Reykjavíkurborg
Umhverfis- og skipulagssvið - Skipulagsfulltrúi
Borgartún 12-14
105 Reykjavík

Reykjavík 2. júní 2026
MÍ202604-0162/ 6.09 / 0645

Efni: Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - breyting á deiliskipulagi

Minjastofnun Íslands barst tölvubréf skipulagsgáttarinnar dagsett 21. apríl 2026 þar sem fram kom að Reykjavíkurborg óskaði eftir umsögn stofnunarinnar um tillögu að breytingu á deiliskipulagi Elliðaárdals, mál nr. 0657/2024. Hægt var að hlaða niður greinargerð dagsett 25.02.2026, skipulagsupprætti dagsettum 27.02.2026, unnið af Landslagi, einnig fylgdi erindinu skýrsla Verkís verkfræðistofu um áhrifamat vatnshlota vegna breytinga á Árbæjarstíflu og framkvæmda við nýja brú, dagsett september 2025.

Um er að ræða breytt hlutverk Árbæjarstíflu sem göngutenging yfir Elliðaárnar, breytingu á stígakerfum, bæði við Árbæjarstíflu og Rafstöðvarvegi þar sem þrýstivatnspípan er staðsett. Einnig er fyrirhugað að útfæra nýja áningarstaði.

Fyrir liggur skýrslan *Elliðaárdalur Fornleifaskrá og húsakönnun*, unnin af Borgarsögusafni Reykjavíkur árið 2020, skýrsla númer 203. Á svæðinu eru skráðar tvær friðlýstar minjar; Árbæjarstífla (262-33) og þrýstivatnspípa (263-31) og tvær friðaðar fornleifar; Rafstöðvarvegur (263-29), garður (262-38) og verða þær allar fyrir áhrifum af fyrirhuguðum framkvæmdum. Árbæjarstíflan og þrýstivatnspípan voru friðlýst 14. júní 2012, sem hluti af friðlýsingu Elliðaárvirkjunar. Áskilið er lögum nr. 80/2012 um menningarminjar að húsafriðunarnefnd fjalli um breytingar á friðlýstum húsum og mannvirkjum.

Með vísan í fyrri umsögn Minjastofnunar dagsett 3. nóvember 2025, þar sem fjallað var um breytingar á friðlýstum mannvirkjum Elliðaárvirkjunar; Árbæjarstíflu og þrýstivatnspípunni, og vísun í bókun húsafriðunarnefndar í sama bréfi, gerir Minjastofnun ekki athugasemdir við fyrirhugaðar breytingar á þessum mannvirkjum (262-33 og 263-31), en minnir á að frekari útfærsla breytinga skal unnin í nánu samráði við Minjastofnun Íslands.

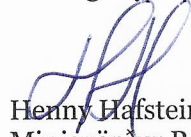
Minjastofnun gerir ekki athugasemdir við breytingar á Rafstöðvarvegi (263-29) og að framkvæmdir við áningarstað norðan við Árbæjarstíflu

Henny Hafsteinsdóttir
Minjavörður Reykjavíkur og
nágrennis
henny@minjastofnun.is

nái innan 15 metra friðhelgunarsvæðis garðsins (262-38). Farið er fram á að garðurinn verði girtur af, t.d. með litríkum borða, svo hann verði ekki fyrir skemmdum af vangá á framkvæmdatíma.

Minjastofnun minnir á 24. gr. laga nr. 80/2012 sem segir: „Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.“

Virðingarfyllst,

Henny Hafsteinsdóttir
Minjavörður Reykjavíkur og nágrennis

Meðfylgjandi:

Umsögn Minjastofnunar Íslands, Elliðaárvirkjun – ósk um heimild til breytingar á mannvirkjum, dagsett 3. nóvember 2025

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnsýslustigi og ekki kærانlegar til æðra stjórnvalds. Aðrar stjórnvaldsákvarðanir sæta kæru til umhverfis-, orku- og loftlagsráðherra. Kærufrestur er þrír mánuðir frá tilkynningu um ákvörðun og fer málsmeðferð stjórnsýslulögum nr. 37/1993.

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Suðurgötu 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Orkuveita Reykjavíkur, Bæjarhálsi 1, 110 Reykjavík
Grettir Haraldsson og Heiða Aðalsteinsdóttir verkefnastjórar
grettir.haraldsson@orkuveitan.is /
heida.adalsteinsdottir@orkuveitan.is

Reykjavík, 3. nóvember 2025
Tilvísun: 2914 / 6.06 / 202503-0007

Ellidaárvirkjun – ósk um heimild til breytingar á mannvirkjum

Í bréfi 11. september 2025 óska Grettir Haraldsson og Heiða Aðalsteinsdóttir f.h. Orkuveitu Reykjavíkur heimildar til breytingar á mannvirkjum Elliðaárvirkjunar í samræmi við fyrirliggjandi forhönnun sem kynnt var á fundum húsafriðunarnefndar 11. september og 9. október 2025. Á fyrri fundinum voru afhent drög að greinargerð *Endurheimt náttúrugæða og niðurlagning Elliðaárvirkjunar*, sem unnin var af Tertu ásamt Verkís, Landslagi og Hildiberg fyrir Orkuveituna, dagsett september 2025. Í greinargerðinni er vísað í viðaukana *Stífla og tíminn* og *Byggingarlýsing brú við Árbæjarstíflu*, en þeir fylgdu ekki erindinu. Fyrir seinni fund húsafriðunarnefndar barst Minjastofnun bréf Orkuveitunnar dagsett 9. október 2025 ásamt minnisblaði Verkís, dagsett 7. október 2025 og ódagsett yfirlitskort sem sýnir landmótun á svæði aðfallspípu. Um er að ræða forhönnun vegna fyrirhugaða breytinga á Árbæjarstíflu og aðfallspípu að rafstöðvarhúsi. Eftirtalin mannvirki Elliðaárvirkjunar voru friðlýst þann 14. júní 2012 af þáverandi mennta- og menningarmálaráðherra: rafstöðvarhús Elliðaárvirkjunar, Elliðavatnsstífa, Árbæjarstífla og þrýstivatnspípa að rafstöð. Áskilið er í lögum nr. 80/2012 um menningarminjar að húsafriðunarnefnd fjalli um breytingar á friðlýstum húsum og mannvirkjum.

Á fundi húsafriðunarnefndar 11. september sl. var kynnt tillaga þar sem nokkur bil úr Árbæjarstíflu eru fjarlægð til að mæta lögbundnum kröfum um endurheimt náttúrlegs farvegs Elliðaáa þar sem tillit er tekið til stórflóða í ánni. Eндar stíflunnar og þeir hlutar hennar sem eftir munu standa eru aðlagðir nýju hlutverki sem undirstöður undir nýja göngubrá. Með tillögunni er leitast við að sætta ólík sjónarmið náttúru- og minjaverndar. Fram kom að Húsafriðunarnefnd telur mikilvægt að fjarlægja ekki meira af hinu friðlýsta stíflumannvirki en nauðsynlegt er til að uppfylla skilyrði um frjálst flæði vatns og flóðavarnir. Óskaði nefndin eftir nánari skýringum Orkuveitunnar á forsendum flóðavarna. Þá mælti nefndin með að skoðaðar yrðu útfærslur á landmótun eftir að þrýstivatnspípan undir yfirborði hefur verið fjarlægð þar sem minningin um mönina og gönguleiðina yfir pípunni er dregin fram með sýnilegri hætti.

Á fundi húsafriðunarnefndar 9. október 2025 var lagt fram minnisblað Harnar Hrafnisdóttur hjá Verkís um Árbæjarstíflu þar sem gerð var nánari grein fyrir hönnunarforsendum með tilliti til mögulegra stórflóða í ánni á 100 ára fresti. Þá var kynnt nánar útfærð tillaga að landmótun þar sem hluti jarðvegsmanar yfir

affallspípu er varðveittur sem minning um þrýstivatnspípuna og gönguleiðina ofan á henni.

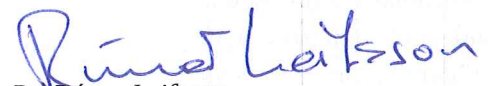
Samkvæmt 79. grein vatnalaga nr. 15/1993 eins og þeim var breytt með lögum 132/2011 skal við niðurlagningu vatnsaflsvirkjunar "umhverfið fært eins og kostur er til fyrra horfs". Í tengslum við samþykkt friðlýsingartillögu Húsafriðunarnefndar árið 2012 virðist ekki hafa verið tekin afstaða til ofangreinds ákvæðis vatnalaga frá 2011 enda var þá ekkert sem benti til þess að rafmagnsframleiðslu við Elliðaárstöð yrði hætt í náninni framtíð.

Eftirfarandi álit Húsafriðunarnefndar var fært til bókar í fundargerð 9. október:

"Í tillögum Orkuveitu Reykjavíkur um varðveislu ákvæðins hluta Árbæjarstíflu er leitast við að finna ásætlanlega millileið milli kröfu vatnalaga um niðurrif stíflunnar annars vegar og hins vegar ákvæða laga um menningarminjar nr. 80/2012 um varðveislu friðlýstra mannvirkja. Lagt er til að varðveita hluta úr hinum friðlýstu mannvirkjum og með því tryggja að minningin um starfsemi Elliðaárvirkjunar verði áfram sýnilegur þáttur í umhverfinu. Jafnframt er leifum mannvirkjanna gefið nýtt hlutverk í tengslum við útivist og staðarupplifun. Að því virtu leggur Húsafriðunarnefnd til að erindi Orkuveitu Reykjavíkur hljóti staðfestingu Minjastofnunar sem breyting á friðlýsu mannvirki, með fyrirvara um nánari útfærslur."

Minjastofnun Íslands tekur undir bókun Húsafriðunarnefndar og veitir hér með Orkuveitu Reykjavíkur heimild til breytingar á mannvirkjum Elliðaárvirkjunar í samræmi við fyrirliggjandi forhönnun sem kynnt var á fundum húsafriðunarnefndar 11. september og 9. október 2025. Frekari útfærsla breytinga skal unnin í nánú samráði við Minjastofnun.

f.h. Minjastofnunar Íslands

Dr. Rúnar Leifsson
Forstöðumaður

Pétur H. Ármannsson
sviðsstjóri húsverndarsviðs

Afrit í tölvupósti :

Borgarsögusafn Reykjavíkur (minjavarsla@reykjavik.is)

Umhverfis- og skipulagssvið Reykjavíkur (skipulag@reykjavik.is)

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnsýslustigi og ekki kæránlegar til æðra stjórnvalds. Aðrar stjórnvaldsákvarðanir teknar á grundvelli laga nr. 80/2012 eru kæránlegar til umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytis. Kærufrestur er þrír mánuðir frá því að aðila var tilkynnt um ákvörðun og fer málsmeðferð eftir ákvæðum stjórnsýslulaga nr. 37/1993.

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Höfundur: Gunnar Valdimar Árnason

Sent inn þann: 02.06.2026

Viðhengi:

8.1.Ég mótmæli þessari fyrirhugaðri deiliskipulagsbreytingu í Elliðaárdal.pdf

Ég mótmæli þessari fyrirhugaðri deiliskipulagsbreytingu í Elliðaárdal, sbr. tillögu og greinargerð dags. 25.2.2026 og tek undir vandaða umsögn Sveins Jónatanssonar um þetta mál.

Ég er nýlega fluttur aftur í Hlaðbæ 20, en þar bjó ég frá 1967 til 1988 í foreldra húsum og þekki því þetta svæði vel.

Ég hef tekið eftir því að lóðin hefur sigið verulega sem nemur mörgum centimetrum, sérstaklega við sunnanvert húsið. Hlaðinn veggur til stuðnings lóðinni hefur gefið eftir vegna þessa og má telja ónýtur. Einnig hef ég áhyggjur af lögnum í lóðinni, að þær séu slitnar eða brotnar eftir þetta sig. Ég velti því fyrir mér hver beri ábyrgð á því tjóni.

Ég leyfi mér að vona að aftur verði hleypt í lónið og því komið í það horf sem áður var.

Reykjavík. 02.06.2026

Virðingarfyllst,

Gunnar V. Árnason

Hlaðbæ 20

110 Reykjavík.

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Höfundur: Hörður Guðjónsson

Sent inn þann: 02.06.2026

Viðhengi:

9.1.Umsögn Elliðaárdalur 2026.pdf

Íþróttafélagið Fylkir

Reykjavík 2.júní 2026

**Umsögn íþróttafélagsins Fylkis um breytingu á deiliskipulagi um Elliðaárdal
USK25110138 nr. 0657/2024**

Með vísan til beiðni Reykjavíkurborgar um umsögn vegna skipulagslýsingar vegna fyrirhugaðrar deiliskipulagsbreytingar í Elliðaárdal leggur Íþróttafélagið Fylkir inn eftirfarandi umsögn.

Íþróttafélagið Fylkir hefur verið starfrækt við Fylkisveg í Árbæjarhverfi frá árinu 1967, í nágrenni við Elliðaárdal sem er fjölsóttasta útivistarsvæði borgarinnar. Eðli máls samkvæmt er saga útivistar- og íþróttaiðkunar í Árbæjarhverfi og saga Elliðaárdals, samofnar. Til dæmis hafa iðkendur íþróttar í Fylki getað nýtt Elliðaárdal til hlaupa, í góðri sátt við náttúru og aðra þá sem nýta dalinn til útivistar. Þá hafa verið haldin skipulögð hlaup í dalnum um árabil, hestamenn hafa notið gæða Dalsins á efstu svæðum hans og stangveiðimenn stundað veiði á neðri svæðum.

Þar sem íþróttaiðkun og almennri útivist sleppir, er Elliðaárdalur samgönguleið gangandi vegfarenda og iðkenda hjá Fylki, úr öllum nærliggjandi hverfum, þ.e. Árbæjarhverfi, Selási, Ártúns- og Norðlingaholti auk Breiðholts, þaðan sem fjöldi iðkenda sækir íþróttasvæði Fylkis heim.

Fylkir leggur áherslu á að áfram ríki jafnvægi um nýtingu Elliðaárdalsins sem verið hefur um árabil, þar er lykilatriði að iðkendur hjá Fylki eigi greiða leið um dalinn og að dalurinn nýtist til fullnustu sem íþróttar- og útivistarsvæði líkt og verið hefur í áratugi.

Heyrst hefur að leyfa eigi fluguveiði í ánni sem liggur fyrir neðan Fylkissvæðið og hefur ekki verið veitt í amk síðustu áratugi. Sé það reyndin þá mótmælum við því harðlega enda mun það skapa hættu við iðkendur félagsins sem nýta sér svæðið ásamt því að sækja bolta sem þangað fara.

Fylkir leggur einnig áherslu á að skipulag svæðisins þrengi ekki að núverandi aðstöðu félagsins og komi ekki í veg fyrir nauðsynlega uppbyggingu til framtíðar.

Virðingafyllst,

Hörður Guðjónsson
Framkvæmdastjóri Fylkis

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Eigendur Glæsibær 20 til margra ára.

Það er mjög mikill missir af töfrum lónsins sem áður var. Það stór sér á fuglalífinu almennt sem áður var og hefur fært sig annað, álftaparið rembist enn við en kemur ekki ungum svo vel sé á legg. Auk þess tekur hún sjónflug reglulega að vetri og athugað hvort þið ætlið ekki að fara að laga þetta því áður höfðu þær viðvöru einnig að mestu allan veturinn. Árlega komu líka tignarlegir dílaskarfar í heimsókn með engin læti og héldu við í nokkra daga en hafa aldrei sést síðan. Í mörg ár höfðum við fallega stóla neðan við garð okkar sem öllum var velkomið að nota því þá hafði fólk heiðurssæti þar yfir fegurðin sem þar sást sem tugi manna sakna sárlega því töfrarnir eru horfnir. Það var líka dásamleg sef við ána neðan við Glæsi- og Fagrabæ sem þrífst ekki lengur. Af hverju er ekki hægt að halda lóninu í sumarstöðum allt árið svo allir fisk fugl og menni njóti sín. Í staðinn eru komnir óteljandi njólar og tugar máva, ég taldi mest yfir 100 einn daginn sem halda við á sandeyju sem myndaðist við tæmingu lónsins ofan við stíflu.

Annað sem er líka mjög alvarlegt að fallegur garður sem var hjá okkur fór illa, pallarnir og hús lækkuð um 2-5 cm svo augljóst er að vatnbúskapur hefur verið að skreppa saman, ekki bara hjá okkur heldur fleirum t.d í Fagrabæ. Það eru því ýmsir að verða fyrir tjóni vegna þess sem ekki er séð fyrir endann á.

Að lokum ætla ég að vitna í orð Reynis heitins í Fagrabæ sem sagði “ef þeir laga þetta ekki aftur þá ferð það með mig í gröfina” sem raunin var.

Með von um einhverjir vakni sem átta sig á hvað tapast hefur því enn er hægt að laga þetta.

kveðja Ólína V Hansdóttir

Ingvar Berndsen

Höfundur: Ólína Valgerður Hansdóttir

Sent inn þann: 02.06.2026

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Meðfylgjandi eru athugasemdir mínar við fyrirhugaða deiliskipulagsbreytingu í Elliðaárdal, sbr. tillögu og greinargerð dags. 25.2.2026

Kveðja,
Einar S. Ágústsson

Höfundur: Einar Schweitz Ágústsson

Sent inn þann: 02.06.2026

Viðhengi:

11.1.Athugasemdir Einars Ágústssonar.pdf

Athugasemdir

við fyrirhugaða deiliskipulagsbreytingu í Elliðaárdal, sbr. tillögu og greinargerð dags. 25.2.2026

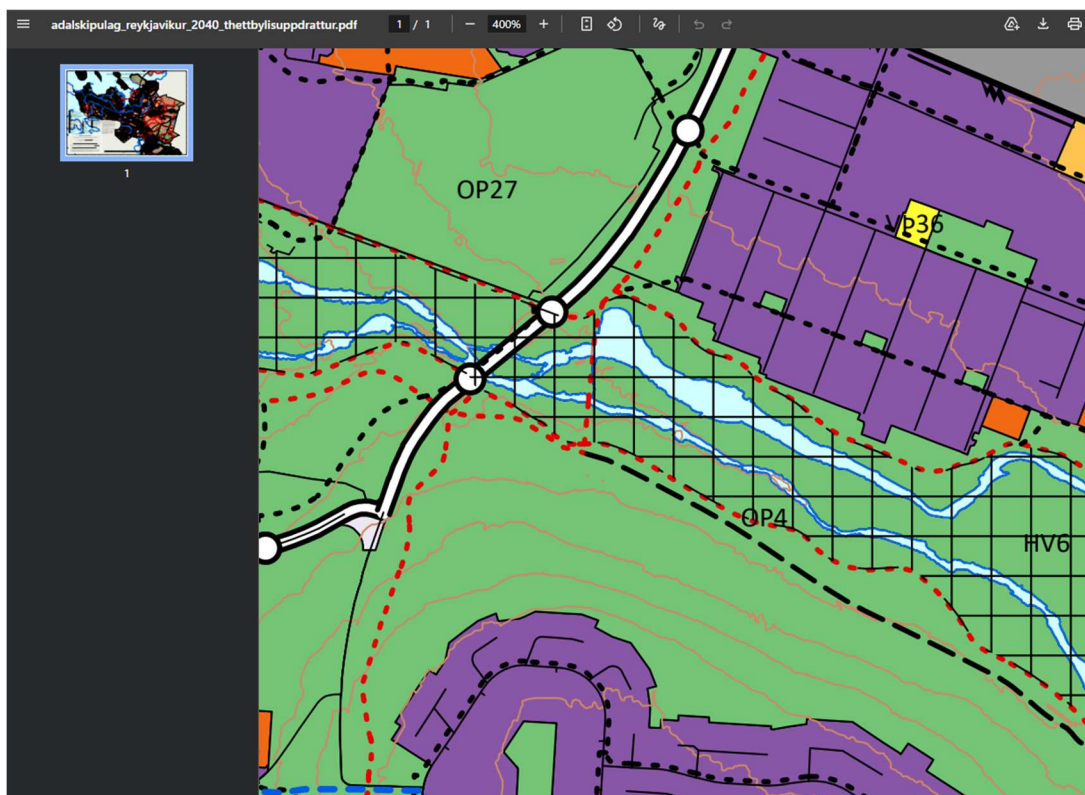
Eftirfarandi athugasemdir eru gerðar við tillögu að breytingu á deiliskipulagi Elliðaárdals í Reykjavíkurborg varðandi Árbæjarlón, Árbæjarstíflu og Rafstöðvarveg, dags. 25.2.2026 (hér eftir jafnframt vísað til sem „tillagan“ eða „deiliskipulagstillagan“).

1. Tillagan er í andstöðu við gildandi aðalskipulag Reykjavíkur og því ólögmæt.

Samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010 verður deiliskipulag að byggja á aðalskipulagi og má ekki vera í andstöðu við aðalskipulag. Þetta er meginregla í skipulagsrétti sem kemur skýrt fram í skipulagslögum, þ.á.m. ákvæðum 8. tl. 2. gr., 7. mgr. 12. gr., 2. mgr. 28. gr. og 3. mgr. 37. gr.

Hafa dómstólar ítrekað dæmt deiliskipulag, sem fer gegn aðalskipulagi eða hefur ekki stoð í því, ólögmætt. Það sama liggur fyrir í fjölda úrskurða úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.

Ljóst er að deiliskipulagstillagan er í andstöðu við aðalskipulag svæðisins enda er gert ráð fyrir Árbæjarlóni í Elliðaárdal í aðalskipulagi á því svæði sem það hefur verið á sl. 100 ár, sbr. eftirfarandi skjáskot úr þéttbýlisupprætti aðalskipulags:

Jafnframt prýðir mynd af Árbæjarlóni fylgir umfjöllun í aðalskipulagi um borgarhluta 7, Árbæjarhverfi, sbr.:

ÁRBÆR - BORGARHLUTI 7

Í Árbæ er fjögur íbúðarhverfi og eitt atvinnusvæði. Hverfin eru Ártún, Sella, Ártúnsholt og Höfðingaholt, en atvinnusvæðið er á Bæjarhálsi. Íbúðarborgarluturinn er nú um 10.100. Um upphaf byggðar í borgarhluta 7 verður ekkert fyllt, en Ártún er fyrst gerð í jarðbókum árið 1379 og Ártúnar árið 1464. Önnur að skipulagi Árbæjarhverfi voru lögð á árunum upp úr 1900 þegar unnið var að aðalskipulaginu 1962-1983. Í lok vísunda áratugarins náði byggð í borginni inn að Elliðaánn og voru Ártúnarhverfi og Höfðingaholt fyrstu svæðin. Öðruhvörfin Bæjarhálsvegur, í aðalskipulaginu 1981-1989 (samtunnaði) var ákveðið að nýrri hvern til uppbyggingar yrðu Ártúnsholt og Sella, og byggðist þau upp nokkuð samtíðis. Uppbygging Höfðingaholt hófst árið 2004 og stendur enn. Skipulagi Bæjarháls er frá miðjum níunda áratugnum.

Helstu skránni byggðar í borgarhlutanum eru fastmótið íbúðarhverfi þar sem sérþyk og stórt sambyli eru skjólið íbúðarform. Hverfin markast af umferðarum en mikill hluti byggðarinnar myndar laginn jökulsvæði að Elliðaárdalnum sem setur stórkvæmt sýn á Ártúnsholt, Ártún

og Sella. Höfðingaholt er Ártún og Höfðingaholt. Ártúnsholtshvönnin er íbúðarhluti borgarhlutans og setur sýn á söfnhluta hverfisins.

Öðruhvörfin borgarhlutans eru nokkuð fastmótið og ekki er gert ráð fyrir að mikill fjöldi íbúa í borgarhlutanum í aðalskipulaginu. Gerð er tillit um nýja byggð með 50 íbúðum við Ártúnsholt í gjörnum miðmáttum summan við núverandi byggð sem er samantætt af laginn sérþykkuu byggð. Allt gæti íbúðum fjölgað um 240 í borgarhlutanum á skipulagstímabilinu og atvinnuhúsnæði aukist um 40 þúsund fermetra.

Í hverfisáskulagi verða þættirmöguleikar kannaðir. Flest er í aðalskipulaginu er að nýrri setti bændu stöfnu fyrir nýtt sem gæra ráð fyrir fleiri en 50 áttumum íbúðum eða sambærilegi uppbyggingu.

Hér að meðan er að finna stefnumörkun fyrir helstu nýtt og svæði innan Árbæjar. Þróunarsvæðum er fyrst lýst og síðan fastmótið byggð og opnum svæðum.

*Mátt við skipulag þróunarsvæði í aðalskipulagi. Hér er

meðal: áskulag í höfðingaholt. Smætt þróunarsvæði með flest en 50 íbúðum eða sambærilegi uppbyggingu verða mögulega skipulagð í hverfisáskulagi. Undirbúið er að hér er stórt svæði um þróunarsvæði í skipulagi 6. mál. 37. gr. skipulagsgæga.

Þróunarsvæði:

Þ75 Ártúnsholt-Rafstöðvarvegur. Svæðið er um 4 ha að stærð og er hér að mestu byggð íbúðarhluta á 1-2 hæðum sem tengast Rafstöðinni í Elliðaárdal. Gert er ráð fyrir því að barta megi við íbúðarhlutanum á svæðinu.

Þ76 Ártúnsholt-Rafstöðvarvegur. Íbúðarbyggð á þessu 6 ha svæði. Gert er ráð fyrir að hengt verði að barta við allt að 50 sérþykkuu á svæðinu sem yrðu hluti af núverandi byggð, skóla og þjónustu í Ártúnsholti. Aðhama að svæðinu verður frá Rafstöðvarvegi. Á svæðinu eru gamlar málaársum sem byggðin þarf að laga sig við. Skipulag er að nýrri byggðin jökul svæði með stórum fjölbreyttu að hlutfæði s.s. með skjálbarum ofanvatnalagnum, byggingarfrum, flokkum vörp o.s.f.v.

Þ77 Vindán-Brekkuvæði. Íbúðarbyggð. Helstuáttarhluti svæðisins er um 1,2 ha. Gert er ráð fyrir uppbyggingu allt að 20 íbúa á 1-3 hæðum. Gert er ráð fyrir að byggðin tali með af sérkennum núverandi byggðar í nágrenninu.

Þ78 Ártún. Málavæði (M16). Fjölbreytt þjónusta og starfsemi sem þjónar heilum borgarhluta. Verkun og þjónusta, velferðar, starfsemi, afþreying og eftir atvinnu íbúa, skóla og sína heilum byggðina. Væðingastærð í flokki I og II eru heimil og vettlingastærð í flokki II geta verið heimil, þó með takmörkuðum opnunartíma 10 kl. 1 um helgar og 23 á vörum dögum.

Þ79 Rafstöðvar 2-6. Verkun og þjónusta (V91). Engingu er gert ráð fyrir hverfisverkun og hverfisþjónustu á jökulhluti byggðina. Meinnitt er að vera með íbúðum á sína heilum, allt að 3 hæðum.

Þ80 Sellaáttarhluti. Verkun og þjónusta (V93). Engingu er gert ráð fyrir hverfisverkun og hverfisþjónustu á jökulhluti byggðina. Meinnitt er að vera með íbúðum á sína heilum allt að 3 hæðum.

Þ81 Háahverfi. Atvinnusvæði (A72) Fyrst og fremst

Í aðalskipulagi kemur jafnframt fram að svæðið nýtur hverfisverndar samkvæmt skipulagslögum, en hverfisvernd veitir svæðinu sérstaka vernd í þágu íbúa þess. Er það sérstaklega tekið fram að Elliðaárarnar og allt vatnasvið þeirra falli þar undir. Ber að fara sérstaklega í alla röskun á slíkum svæðum.

Á það sérstaklega við þegar um er að ræða svæði sem verið hefur andlit Árbæjarhluta Elliðaárdals vegna fegurðar, landslags, gróðurfars og síðast en ekki síst fjölskrúðugs fuglalífs í 100 ár. Í aðalskipulagi segir m.a.:

„**OP4 Elliðaárdalur** (270 ha). Elliðaárdalur nær frá Elliðavatni vestur og norður að Elliðavogi og dregur nafn sitt af Elliðaánn sem um hann renna. Elliðavogshraun þekur dalbotninn. Austan og norðan við dalinn er hverfin Árbær og Höfðar en sunnan og vestan við Heimar, Sogamýri, Fossvogur og Breiðholt. Elliðaárdalur er eitt mest sótta útivistarsvæðið í borginni. Reykjavíkurborg keypti Elliðaárarnar árið 1906, til vatnsaflsvirkjunar. Rafstöðin var reist um 1920. Árið 1950 hóf Skógræktarfélag Reykjavíkur skógræktar- og uppgræðslustarf í árhólmanum í samstarfi ið borgina og Rafmagnsveitu Reykjavíkur. Það starf hefur skilað í víðfeðmum skógi og frjósömu lífríki gróðurs sem er eitt helst aðdráttarafl skógarins. Fuglalíf er fjölskrúðugt í Elliðaárdal og þar eru einnig fornminjar, meðal annars frá tíð Innréttlinganna. Elliðaárdalur skiptist í megindráttum í tvo hluta, ofan og neðan við Breiðholtsbraut sem þverar svæðið. Í dalnum er hesthúsabyggðin í Viðidal, íþróttasvæði og ræktaður útivistarskógur. Fjölbreytt starfsemi á jöðrum dalsins, náttúrulegt umhverfi, skógargeirar og gott aðgengi, gera svæðið svo ákjósanlegt til útiveru sem raun ber vitni. **Árarnar falla undir hverfisvernd með bökkum sínum, Blásteinshólma og bökkum**

Dimmu. Svæðið setur mikinn svip á ásýnd borgarinnar og er eitt mikilvægasta andrými hennar. Fyrir liggur deiliskipulag að svæðinu. Stefnt er að afmörkun hverfisverndarsvæðis fyrir Elliðaárnar og nánasta umhverfi þeirra í deiliskipulagi innan þriggja ára frá samþykkt aðalskipulagsins. Meginstefna í skipulagi svæðisins er að skapa jafnvægi á milli verndunar og nýtingar svæðisins til útivistar.“

„OP20 Elliðavatn. Elliðavatn er lindarvatn á mörkum Reykjavíkur og Kópavogs. Elliðavatn var upphaflega tvö vötn, Vatnsendavatn sem var í Kópavogi og Vatnsvatn sem tilheyrði Reykjavík. Vötnin tengdust með mjóum ál framan við Þingnes. Á árunum 1924-28 nær tvöfaldaðist flatarmál vatnsins þegar miðlunarstífla var reist á Elliðavatnsengi og er Elliðavatn nú alls um 2 ferkílómetrar að stærð. Vatnið er grunnt, meðaldýpi um 1 metri og mesta dýpi um 2,3 metrar. Vatnasvið Elliðavatns er um 270 ferkílómetrar. Mikill hluti aðstreymis í Elliðavatn er neðanjarðar gegnum hraun. Tvær ár renna í vatnið, Bugða eða Hólmsá og Suðurá. **Úr Elliðavatni rennur áin Dimma sem neðar fær nafnið Elliðaár þar sem hún greinist í kvíslir sínar. Elliðavatn og vatnasvið Elliðaárna er á náttúruminjaskrá.** Í Þingnesi við Elliðavatn er talið að hið forna Kjalarnesþing hafi verið haldið og væri þá elsti þingstaður á Íslandi. Fyrir liggur deiliskipulag að svæðinu.“

Er jafnframt fjallað um þennan sess Árbæjarlónsins og mikilvægi þess sem hluta af landslagi Elliðaárdals í núgildandi deiliskipulagi, sbr. skipulagsgreinargerð sem fylgdi tillögu að endurskoðun deiliskipulags Elliðaárdals sem samþykkt var 15.12.2020 þar sem segir á bls. 16:

„2. Miðhluti (Árbæjarsvæði) er um 60 ha. Svæðið afmarkast af Höfðabakka að vestan og Vatnsveitubru að austan, en íbúðarbyggð í Árbæjarhverfi að norðan og Efra-Breiðholtshverfi að sunnan. **Árbæjarlón er eitt helsta sérkenni svæðisins.** Á vetrum er þar stöðuvatn sem nær yfir mestallt flatlendið en á sumrin er hleypt úr lóninu vegna laxagöngu. Fellur áin þá í tveimur farvegum. Sá syðri er þröngur og straumharður en hinn endar í litlu lóni við stífluna. Undan vetrarvatnsborði koma fram grösugar flæðiengjar með sérkennilegum víðirunnum sem hafa verið að nema þarna land á síðustu áratugum. Blásteinshólmi nefnist hólminn á milli árkvíslanna. Þar er gróið hraun og sjálffriðað af kvíslunum beggja vegna hans. Í áratugi hefur álftr verpt í hólmanum við lónið. **Lagt er til að svæðið verði áfram friðað sem náttúru- og fuglafriðland** og ekki lagðir neinar göngu- og/eða útivistarleiðir út í hólmann.“

Er þarna staðfest það sem hefur um árabil alkennt meðal þeirra sem sækja Elliðaárdalinn heim að Árbæjarlón hefur um áratugaskeið verið stór og mikilvægur hluti af náttúrufegurð þessa fjölsóttasta útivistarsvæði Reykvíkinga.

Var þetta áréttað í minnisblaði frá Birni Axelssyni skipulagsfulltrúa Reykjavíkurborgar sem hann ritaði stýrihóp um Elliðaárdal, en þar segir m.a.:

„Lónið hefur afgerandi áhrif á ásýnd og upplifun af svæðinu og er hluti af því menningarlandslagi sem orðið hefur til í dalnum í góðum takti við náttúru og lífríki svæðisins. Það er því erfitt að sjá að tæming lónsins til frambúðar sé í samræmi við gildandi deiliskipulag Elliðaárdals né nýlega auglýsta endurskoðun á deiliskipulagi svæðisins.“

Af þessari umfjöllun í aðal- og deiliskipulagi auk umsagna skipulagsfulltrúans í Reykjavík má vera ljóst að Árbæjarlón hefur sérstakan sess og nýtur sérstakrar verndar bæði í aðalskipulagi og deiliskipulagi sem eitt merkasta og fallegasta svæði Elliðaárdals.

Af framansögðu er ljóst að hin auglýsta deiliskipulagstillaga er í skýrri andstöðu við aðalskipulag og er því ólöglegt.

2. Árbæjarlón er líkt og allur Elliðaárdalurinn er á náttúruminjaskrá.

Vegna mikilvægis Elliðaárdalsins sem svæðis þar sem Árbæjarlón hefur í 100 ár verið stór hluti af ásýnd og lífríki þessa svæðis sem skartar fjölbreyttri náttúru, þá hefur allur Elliðaárdalurinn allt frá upptökum í Elliðavatni og allt til ósa verið settur á náttúruminjaskrá á grundvelli laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, sem Umhverfisstofnun heldur utan um, sbr.:

<https://ust.is/nattura/natturuverndarsvaedi/natturuminjaskra/sudvesturland/>, en allur Elliðaárdalurinn hefur verið á náttúruminjaskrá frá árinu 1995, sbr. auglýsingu nr. 631/1995 í B-deild stjórnartíðinda árið 1995 um náttúruminjaskrá.

Í þessum skráningum kemur fram að á náttúruminjaskrá, yfir svæði og náttúrufyrirbæri á suðvesturlandi sem njóta verndar, er Elliðaárdalurinn, sbr. skráningu númer 124 þar sem segir:

„124. Elliðaárdalur, Reykjavík, Kópavogi. (1) **Vatnasvið Elliðaár í Elliðaárdal, frá upptökum í Elliðavatni allt til ósa.** (2) Fjölbreytt náttúrufar, kjörið útivistarsvæði í þéttbýli.“

Er þessi skráning staðfest og áréttuð með skýrum hætti í aðalskipulagi fyrir svæðið, sbr. hér að framan. Áhrif þess eru þau að Elliðaárdalurinn og þá um leið Árbæjarlón, er svæði nýtur sérstakrar verndar, sbr. 3. og 4. mgr. 37. gr. 1. nr. 60/2013 um náttúruvernd þar sem segir:

„**Forðast ber að raska** svæðum eða náttúrumyndunum sem skráðar hafa verið á C-hluta náttúruminjaskrár **nema almannahagsmunir krefjist þess og annarra kosta hafi verið leitað.** Skyld er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, sbr. skipulagslög og lög um mannvirki, vegna framkvæmda sem hafa í för með sér slíka röskun. Áður en leyfi er veitt skal leita umsagnar Umhverfisstofnunar, Náttúrufræðistofnunar Íslands og viðkomandi náttúruverndarnefndar nema fyrir liggja staðfest aðalskipulag og samþykkt deiliskipulag þar sem umsagnir skv. 1. og 2. mgr. 68. gr. liggja fyrir. Við afgreiðslu umsókna um leyfi skal gæta ákvæða 4.–6. mgr. 61. gr.

Sýna skal sérstaka aðgæslu gagnvart vistgerðum, vistkerfum og tegundum á C-hluta náttúruminjaskrár til að koma í veg fyrir að náttúruleg útbreiðslusvæði eða búsvæði minnki og verndarstaða þeirra versni.“

Í 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir síðan um sérstaka *vernd tiltekinna vistkerfa og jarðminja*:

1. mgr.: „Eftirtalin vistkerfi njóta sérstakrar verndar í samræmi við markmið 2. gr., sbr. og c-lið 3. gr.: a. votlendi, svo sem hallamýrar, flóar, flæðimýrar, rústamýrar, 20.000

m² að flatarmáli eða stærri, **stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að flatarmáli eða stærri,** og sjávarfítjar og leirur“

3. og 4. mgr.: „Forðast ber að raska vistkerfum og jarðminjum sem taldar eru upp í 1. og 2. mgr. nema brýna nauðsyn beri til.“

Er ljóst af framangreindum lagaákvæðum að Árbæjarlón og svæðið í heild nýtur sérstakrar verndar þar sem það var á svæði sem er á náttúruminjaskrá. Ber að gæta sérstakrar aðgátar við allar breytingar skipulagi viðkomandi svæða. Á það sérstaklega við þegar breytingarnar hafa í för með sér mikla og alvarlega röskun á svæðinu og ásýnd þess.

Fer deiliskipulagstillagan gegn þessari vernd og þeim verndarhagsmunum sem náttúruminjaskrá er ætlað að vernda.

3. Röskun á Elliðaárdal með fjarlægingu Árbæjarlóns er háð umhverfismati.

Samkvæmt lögum nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana, ber að láta fara fram umhverfismat vegna breytinga á skipulagi og fjarlægingar Árbæjarlóns, vegna þeirra miklu áhrifa sem deiliskipulagsbreytingin og fjarlæging Árbæjarlóns hefur í för með sér.

Jafnframt ber að líta til þess að Elliðaárdalur er á náttúruminjaskrá og ber því án vafa að láta fara fram umhverfismat. Einnig ber að líta til þess að Elliðaárdalur er stærsta og mest sóttu útivistarsvæði Reykjavíkur sem liggur að hverfum þar sem um 40.000 manns búa. Kalla umfangsmiklar breytingar á náttúru slíkra fjölsótttra svæða á umhverfismat, sbr. eftirfarandi viðmiðanir.

Er varðandi þetta vísað til eftirfarandi ákvæða laga nr. 111/2021.

1. kafli. Markmið, gildissvið, skilgreiningar o.fl.

1. gr. Markmið.

☐ **Markmið laga þessara er:**

- a. sjálfbær þróun, heilnæmt umhverfi og **umhverfisvernd sem vinna skal að með umhverfismati framkvæmda og áætlana sem eru líklegar til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif,**
- b. skilvirkni við umhverfismat framkvæmda og áætlana,
- c. **að almenningur hafi aðkomu að umhverfismati framkvæmda og áætlana og samvinna aðila sem hafa hagsmuna að gæta eða láta sig málið varða vegna umhverfismats framkvæmda og áætlana.**

2. gr. Gildissvið.

☐ Lög þessi gilda um:

- a. **skipulagsáætlanir og breytingar á þeim samkvæmt skipulagslögum og lögum um skipulag haf- og strandsvæða,**
- b. aðrar áætlanir og breytingar á þeim sem marka stefnu fyrir leyfisveitingar til framkvæmda sem tilgreindar eru í 1. viðauka við lög þessi og eru undirbúnar og/eða afgreiddar af stjórnvöldum og unnar samkvæmt lögum eða ákvörðun ráðherra,
- c. **framkvæmdir sem kunna eða eru líklegar til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif, sbr. 1. viðauka við lög þessi.**

☐ Lög þessi gilda um framkvæmdir og áætlanir á landi, í lofthelgi og í

mengunarlögsögu Íslands. Lögin gilda einnig um umhverfismat framkvæmda eða áætlana í öðru ríki innan Evrópska efnahagssvæðisins sem kunna að hafa áhrif hér á landi, sbr. 5. gr.

3. gr. Skilgreiningar.

☐ Í lögum þessum er merking eftirtalinna orða og orðasambanda sem hér segir:

1. **Almenningur:** Einn eða fleiri einstaklingar eða lögaðilar, samtök þeirra, félög eða hópar.

2. **Áætlun:** Áætlun sem markar stefnu fyrir leyfisveitingar til framkvæmda sem falla undir lög þessi og er undirbúin og/eða samþykkt af stjórnvöldum og unnin samkvæmt lögum eða ákvörðun ráðherra.

Í viðaukum sem eru hluti af lögum nr. 111/2021 er yfirlit yfir þau atriði sem líta ber til við mat á því hvort umhverfismat skuli fara fram vegna fyrirhugaðra framkvæmda og skipulagsbreytinga. Er ljóst að þar eru talin upp fjölmörg grundvallaratriði sem líta ber til og eiga við þá deiliskipulagstillögu sem hér er til umfjöllunar en þessi atriði eru eftirfarandi sbr. áherslumerkingar í viðaukunum:

1. viðauki.

☐ Í flokki A eru tilgreindar þær framkvæmdir sem ávallt eru háðar umhverfismati. Í flokki B eru tilgreindar þær framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og metið er í hverju tilviki með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort háðar skuli umhverfismati samkvæmt lögum þessum, sbr. einnig 2. viðauka. Sama á við um framkvæmdir sem eru að umfangi undir viðmiðunarmörkum í flokki B ef þær eru fyrirhugaðar á verndarsvæði, sbr. iii. lið 2. tölul. 2. viðauka.

	Flokkur framkvæmda	A	B
10.11	Stíflur og önnur mannvirki eða breytingar á árfarvegi til að hemja og/eða miðla vatni þar sem 3 km ² lands eða meira fara undir vatn eða rúmtak vatns er meira en 10 milljónir m ³ .	X	
10.12	Stíflur og önnur mannvirki eða breytingar á árfarvegi til að hemja og/eða miðla vatni þar sem framkvæmdasvæði er a.m.k. 1 ha utan þess sem tilgreint er í tölul. 10.11.		X
12.06	Skemmtigarðar sem ná yfir a.m.k. 2 ha svæði.		X

2. viðauki.

☐ Viðmiðanir við mat á framkvæmdum tilgreindum í flokki B í 1. viðauka.

1. Eðli framkvæmdar.

Athuga þarf eðli framkvæmdar, einkum með tilliti til:

i. stærðar, hönnunar og umfangs framkvæmdarinnar í heild,

- ii. samlegðar með öðrum framkvæmdum,
- iii. nýtingar náttúruauðlinda, einkum lands, jarðvegs og vatns, og líffræðilegrar

fjölbreytni,

- iv. úrgangsmýndunar,
- v. mengunar og ónæðis,
- vi. hættu á stórslysum og/eða náttúruhamförum sem varða framkvæmdina, þ.m.t. af völdum loftslagsbreytinga, samkvæmt vísindalegri þekkingu,
- vii. hættu fyrir heilbrigði manna, t.d. vegna vatns- eða loftmengunar.

2. Staðsetning framkvæmdar.

Athuga þarf hversu viðkvæm þau svæði eru sem líklegt er að framkvæmd hafi áhrif á, einkum með tilliti til:

- i. landnotkunar sem fyrir er eða er fyrirhuguð samkvæmt skipulagsáætlun,
- ii. magns, aðgengileika og gæða náttúruauðlinda, þ.m.t. jarðvegs, lands, vatns og líffræðilegrar fjölbreytni, á svæðinu ofan og neðan jarðar, og getu þeirra til endurnýjunar,
- iii. verndarsvæða:

(a) náttúruminja í A-, B- og C-hluta náttúruminjaskrár, svæða sem falla undir ákvæði 61. gr. laga um náttúruvernd og landsvæða í verndarflokki verndar- og orkunýtingaráætlunar samkvæmt [lögum nr. 48/2011](#),

(b) svæða sem njóta verndar samkvæmt sérlögum, svo sem Þingvalla, Mývatns- og Laxársvæða og Breiðafjarðar,

(c) svæða innan 100 m fjarlægðar frá fornleifum sem njóta verndar samkvæmt lögum um menningarminjar,

(d) svæða, sem njóta verndar vegna grunnvatns- og strandmengunar og mengunar í ám og vötnum í samræmi við reglugerð um varnir gegn mengun vatns og reglugerð um neysluvatn,

(e) svæða sem njóta verndar samkvæmt samþykktum alþjóðlegra samninga sem Ísland er bundið af, svo sem Ramsarsamningsins (votlendi) og Bernarsamningsins (verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu), friðaðra og friðlýstra tegunda sem og ábyrgðartegunda; tegundir á valista falla hér undir enda eru valarstar m.a. gefnir út til að uppfylla skyldur Íslands samkvæmt Bernarsamningnum,

(f) hverfisverndarsvæða samkvæmt ákvæðum í skipulagsáætlunum, sbr. ákvæði um hverfisverndarsvæði í skipulagsreglugerð,

iv. álagspols náttúrunnar, einkum með tilliti til:

- (a) votlendissvæða, ár- og vatnsbakka og ármynna,
- (b) haf- og strandsvæða,
- (c) sérstæðra jarðmyndana, svo sem hverasvæða, vatnsfalla, jökulminja, eldstöðva og bergmyndana,

(d) náttúruverndarsvæða, þ.m.t. svæða á náttúruminjaskrá,

(e) landslagsheilda, ósnortinna víðerna, hálendissvæða og jökla,

(f) upprunalegs gróðurlendis, svo sem skóglendis,

(g) fuglabjarga og annars kjörlendis dýra,

(h) svæða sem hafa sögulegt, menningarlegt eða fornleifafræðilegt gildi,

(i) svæða þar sem mengun er yfir viðmiðunargildum í lögum og reglugerðum,

(j) þéttbýlla svæða.

3. Gerð og eiginleikar hugsanlegra áhrifa framkvæmdar.

Áhrif framkvæmdar ber að skoða í ljósi viðmiðana hér á undan, einkum með tilliti til:

i. umfangs umhverfisáhrifa, t.d. með tilliti til stærðar svæðis eða fjölda fólks sem

verður líklega fyrir áhrifum,

ii. eðlis, styrks og fjölbreytileika áhrifa,

iii. þess hverjar líkur eru á áhrifum,

iv. væntanlegs upphafs, tímalengdar, tíðni og afturkræfni áhrifa,

v. samlegðaráhrifa með áhrifum annarra framkvæmda,

vi. áhrifa yfir landamæri,

vii. möguleika á að draga úr áhrifum.

Er ljóst af þessum ákvæðum laga nr. 111/2021 og þeim atriðum sem hafa ber til hliðsjónar þegar það er metið hvort umhverfismat eigi að fara fram, að enginn vafi er á því að slíkt mat á að fara fram áður en teknar eru ákvarðanir um skipulagsbreytingar. Er hin umdeilda deiliskipulagstillaga sem hér eru gerðar athugasemdir við því ólöglegt þegar af þessari ástæðu.

4. Röskun á Elliðaárdal með fjarlægingu Árbæjarlóns felur í sér brot gegn vatnalögum nr. 15/2023.

Árbæjarlón og svæðið í kringum það nýtur sérstakrar verndar samkvæmt vatnalögum nr. 15/1923 (vl.) og er samkvæmt þeim óheimilt að eyða hinu eitt hundrað ára gamla Árbæjarlóni.

Það er ljóst eðli málsins samkvæmt auk þess sem það er sérstaklega áréttað í 3. mgr. 1. gr. vatnalaga nr. 15/1923 að samhliða skipulagslögum þá gilda jafnframt vatnalög, lög um mannvirki, lög um náttúruvernd, lög um stjórn vatnamála og önnur lög, eins og við hverju sinni um allar raskanir á vatnasvæðum.

Árbæjarlón hefur verið til staðar í Elliðaárdal í rúm eitt hundrað ár. Samkvæmt 7. og 8. gr. vatnalaga nr. 15/1923 þá fellur lónið undir „fornan farveg“ enda er forn farvegur miðaður við ástand vatns sem haldist hefur í 20 ár eða lengur, sbr. 3. mgr. 8. gr. Nýtur lónið því sérstakrar verndar samkvæmt 7. gr. vl. sem gerir þá kröfu um forna farvegi vatns að óheimilt sé án sérstaks leyfis eða lagaheimildar að breyta vatnsbotni, straumstefnu, vatnsmagni eða vatnsflæði, hvort sem það verður að fullu og öllu eða um ákveðinn tíma, svo og að hækka eða lækka vatnsborð vatns sem telst forn farvegur.

Í 1. mgr. 1. gr. vatnalaga nr. 15/1923 er sérstaklega tekið fram að vatnalögin og ákvæði þeirra nái til alls rennandi eða kyrrstæðs vatns á yfirborði jarðar, í föstu eða fljótandi formi. Ekkert í 7. gr. gefur tilefni til að einskorða hana við straumvatn heldur er í ákvæðinu þvert á móti vísað til alls vatns. Ef ætlunin hefði verið að einskorða ákvæði 1. mgr. 7. gr. við straumvatn þá hefði þar einfaldlega staðið „straumvatn“ en ekki „Vötn öll...“. Af þessu orðalagi ákvæða er ljóst að ákvæðið nær til alls vatns en ekki bara rennandi vatns eða straumvatns.

Í þessu sambandi má jafnframt vísa til 2. tl. 2. mgr. 7. gr. en þar er sérstaklega vísað til straumvatns og má því ætla að slík tilvísun hefði jafnframt verið í 1. mgr. 7. gr. ef ætlunin hefði verið að einskorða ákvæðið við straumvatn.

Framangreindar lögskýringar eru í samræmi við skilgreiningar 4. mgr. 1. gr. vatnalaga. Í 7. gr. er fjallað um „farveg“ vatns, sbr. yfirskrift greinarinnar. Farvegur er skilgreindur í 6. tl. 4. mgr. 1. gr. en þar segir:

„Farvegur: Vatnsleg sem vatnsfall rennur eftir, hvort heldur af manna völdum eða náttúru.“

Í 26. tl. 4. mgr. 1. gr. er „vatnsleg“ skilgreind en þar segir:

„Vatnsleg: Lægð í landi, sem vatn stendur í, vatnsfall eða stöðuvatn, ásamt tilheyrandi botni og bökkum allt að vatnsborðsstöðu við háflæði.“

Jafnframt þá þarf við skýringu 1. mgr. 7. gr. að líta til þeirra skilgreininga sem fram koma í vatnalögum á straumvatni og stöðuvatni en þar er gert ráð fyrir að bæði séu rennandi vatn, sbr. skilgreiningar á straumvatni og stöðuvatni í 21. og 22. tl. 4. mgr. 1. gr. vatnalaga nr. 15/1923 en þar segir:

„Straumvatn: Yfirborðsvatn sem í er greinilegur straumur þegar enginn vöxtur er í því.“

„Stöðuvatn: Vatn sem sýnist slétt í logni og straumlaust að sjá enda þótt flætt geti gegnum það.“

Samkvæmt þessu á ber án vafa að skýra 1. mgr. 7. gr. þannig að hún nái yfir allt vatn sem vatnalög ná til.

Í tilviki Árbæjarlóns þá er um að ræða manngert lón með stöðugu vatnsflæði enda er lónið hluti af farvegi Elliðaánna sem runnu í gegnum lónið.

Af framansögðu er ljóst að ekki er nokkur vafi á því að Árbæjarlón er forn vatnsfarvegur í skilning 7. og 8. gr. vatnalaga nr. 15/1923.

Hefur þetta þá þýðingu að ekki var heimilt að hrófla við þessum vatnsfarvegi, hvorki í skipulagi né með framkvæmdum, nema að til staðar væri lagaheimild, leyfi ráðherra eða leyfi Orkustofnunar.

Jafnframt hefur þetta þau réttaráhrif að **þegar nýtingu á vatnsorku lýkur** þá bar að skilja við umrætt vatn í þeim forna farvegi sem það var í nema að til staðar væri lagaheimild eða leyfi ráðherra eða leyfi Orkustofnunnar til annars. Hvorugt leyfið er til staðar með formlegum hætti að því að séð verður.

Jafnframt hefur ekki verið sýnt fram á það hvernig svæðið var þegar stíflan var byggð, en við byggingu hennar voru hraunkletta augljóslega fjarlægðir með sprengingum eða fleygun úr þeim til að skapa aukið vatnsrennsli. Bendir það til þess að til staðar hafi verið vatnssöfnun á svæðinu í formi tjarna á því flatlendi sem er ofan við stífluna.

Í öllu falli er ljóst að ekki er unnt að breyta svæði í upprunalegt horf nema að það upprunalega horf liggi fyrir og hafi verið sannreynt. Ekkert hefur verið gert til að sannreyna það ástand sem svæðið var í áður en Árbæjarstífla var byggð.

Fjarlæging Árbæjarlón brýtur jafnframt gegn mörgum öðrum ákvæðum vatnalaga nr. 15/1923 og má þar nefna eftirfarandi:

- Í 75. vatnalaga kemur fram að við breytingar á vatnsfarvegi þá skuli m.a. haft í huga hvað þurfi að gera til að verja mannvirki sem varða almanniheill og náttúruminjar.
- Í 78. Gr. kemur fram sú almenna regla að við framkvæmdir skuli forðast að raska tjörnum og vötnum.

- Í 79. Gr. er mikilvægt ákvæði sem fjallar beinlínis um heimildir til niðurlagningar og fjarlægingu orkumannvirkja. Þar segir:
 - „Niðurlagning mannvirkis samkvæmt þessum kafla, þ.m.t. stöðvun á viðhaldi, er háð samþykki Orkustofnunar. Við niðurlagningu skal umhverfið fært eins og kostur er til fyrri horfs. Eigandi mannvirkis skal leggja áætlun um niðurlagningu fyrir Orkustofnun til samþykktar þar sem m.a. skulu vera upplýsingar um hvernig verkið verði framkvæmt. Orkustofnun getur sett þau skilyrði fyrir leyfi sem eru nauðsynleg til að koma í veg fyrir hættu eða tjón fyrir einstaklinga og almenning.“
- 80. gr. fjallar um aðgæsluskyldu við framkvæmdir. Í 2. mgr. segir:
 - „Við hvers konar nýtingu vatnsréttinda og framkvæmdir í eða við vötn skal þess gætt að sem minnst röskun verði á vatni, gæðum þess, vatnslegi, lífríki, vistkerfum eða landslagi. Einnig skal forðast að valda öðrum sem tilkall eiga til sama vatns tjóni eða óhagræði“

Framangreind ákvæði vatnalaga eru þverbrotin við þá skipulagsbreytingu sem skipulagstillagan felur í sér, þ.e. að fjarlægja varnalega lónið ofan við Árbæjarstíflu úr skipulagi og styðja þannig við gróft brot á skipulagslögum sem átti sér stað þegar hleypt var úr lóninu án leyfa, í andstöðu við aðal- og deiliskipulag, í andstöðu við vilja íbúa og án samráðs við þá og í andstöðu við friðanir. Er Reykjavíkurborg með þessu verið að styðja við gróf skipulagsbrot sem Reykjavíkurborg bar að stöðva og koma í veg fyrir sem löggæsluaðila á sviði skipulagsmála. Er með þessari tillögu verið að halda áfram á þeirri vegferð.

Fjarlæging Árbæjarlóns fer jafnframt gegn lögum um stjórn vatnamála nr. 36/2011 en með þeim er lögð rík áhersla á að vernda og varðveita vötn og það lífríki sem þeim fylgir. Í lögunum segir meðal annars:

I. kafli. Markmið, gildissvið og skilgreiningar.

1. gr. Markmið.

Markmið laga þessara er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar.

Til að ná fram markmiðum laga þessara skal vinna vatnaáætlun, aðgerðaáætlun og vöktunaráætlun.

2. gr. Gildissvið.

Lög þessi taka til yfirborðsvatns og grunnvatns ásamt árósavatni og strandsjó, til vistkerfa þeirra og til vistkerfa sem tengjast þeim að vatnabúskap, sbr. viðauka I.

Er ljóst að fjarlæging Árbæjarlóns er í andstöðu við verndarmarkmið bæði vatnalaga nr. 15/2023 og laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011.

5. Röskun á Elliðaárdal með fjarlægingu Árbæjarlóns er hefur alvarleg áhrif á vatnsbúskap svæðisins sem ógnar mannvirkjum á svæðinu.

Ítrekað hefur verið bent á hættu á verulegu tjóni vegna umbreytinga á jarðvegi og þá um leið öllum mannvirkjum sem honum tengjast, s.s. lóðum, pöllum, lögnum, gangstéttum og húsum, sem kann að hljóta af því að vatnsbúskap á svæðinu er raskað með miklu inngripi sem hlýst af úrhleypingu og fjarlægingu Árbæjarlóns.

Fjarlæging lónsins raskar vatnsbúskap svæðisins ógnar þeim fasteignum og mannvirkjum sem eru á svæðinu. Í því sambandi verður að líta til þess hvaða áhrif tæming 20-50.000 fm. lóns sem staðið hefur þétt við byggð í a.m.k. 100 ár hefur. Með fjarlægingu lónsins hefur yfirborð vatns á svæðinu verið lækkað um 2-3 metra. Í hverjum rúmmetra vatns eru 1.000 lítrar sem þýðir að á bilinu 40 -100 milljónum lítrar af vatni voru fjarlægðir úr Elliðaárdalnum.

Er ljóst að slík breyting á vatnsbúskap svæða og lækun yfirborðs grunnvatns getur haft mikil áhrif á vatnsbúskap og rakastig jarðvegs sem leiðir til þess að rúmmál hans minnkar og hann sígur. Hefur það mjög alvarlegar afleiðingar í för með sér fyrir öll mannvirki sem á jarðveginum standa eða eru grafin í hann.

Bent hefur verið á það við meðferð á fyrri stigum málsins hvað gerðist á Siglufirði þegar snjóvarnargarðar voru byggðir fyrir ofan bæinn og breyttu vatnsfarvegi grunnvatns Hafnarfjalls sem bærinn stendur við með þeim afleiðingum að götur, lóðir og garðar í bænum þornuðu upp með þeim afleiðingum að hús, lagnir og götur sigu og skemmdust þannig að mikið tjón varð og í sumum tilvikum altjón þar sem hús voru dæmd ónýt. Liggja þannig fyrir ábendingar hvað þetta varðar bæði í gögnum þeirra mála sem rekin hafa verið vegna tæmingar Árbæjarlóns auk þess sem borgarfulltrúinn Björn Gíslason benti á þessa hætti í bókun sinni í skýrslu stýrihóps sem skipaður var til að fjalla um framtíð Elliðaárdals.

Ef það sama gerðist á svæðunum í norður af lóninu þá mundi það hafa í för með sér miklar breytingar á svæðinu á landslagi og náttúru auk þess sem því myndi fylgja mikið tjón á eignum íbúa svæðisins og á innviðum Reykjavíkurborgar.

Er þegar komin fram merki um alvarlegt jarðsig á gördum húsa og tjón á mannvirkjum sem för fyrst að bera á eftir að hleypt var úr lóninu og er rannsókn á þeim málum nú í gangi.

Ber af þessum ástæðum að rannsaka gaumgæfilega hvort og þá hvaða áhrif tæming lónsins gæti haft að þessu leyti og eiga ákvæði skipulagslaga að tryggja það að svo sé gert. Er ljóst að myndun Árbæjarlóns að nýju nú er nauðsynleg til að minnka líkurnar á þessu stórfellda tjóni.

Er ljóst að sú deiliskipulagstillaga sem hér er til umfjöllunar eykur enn á þessa hættu, ekki síst fyrir Reykjavíkurborg sjálfa sem á líklega mestra hagsmuna að gæta af því að innviðir á svæðinu verði ekki fyrir skemmdum.

6. Það að hætta raforkuframleiðslu óskynsamlegt og beinlínis í andstöðu við hagsmuni Reykjavíkurborgar og íbúa hennar

Það liggur fyrir að á tímum þar sem skortur er á hreinni raforku þá er það í andstöðu við hagsmuni Reykjavíkurborgar og íbúa hennar að hætta raforkuframleiðslu í Elliðaárvirkjun. Kostnaðaráætlanir sýna að mjög hagkvæmt er að halda áfram hreinni raforkuframleiðslu á svæðinu þar sem unnt er að framleiða 5-10 MW með nýjum og uppfærðum tækjabúnaði.

Það er jafnframt enn mikilvægara en áður, nú á tímum eldsumbrota á Reykjanesi sem mögulega geta færst til austurs og skemmt raforkulínur sem liggja til borgarinnar, að hafa vel varða virkjun í Reykjavík sem getur séð sjúkrahúsum og innviðum fyrir raforku ef slíkar aðstæður kæmu upp.

Deiliskipulag á að byggjast á skynsamlegri nýtingu og þörfum borgaranna og því ber að líta til þessara sjónarmiða, enda skilgreind markmið skipulagslaga að þróun byggðar og landnotkunar á landinu öllu verði í samræmi við skipulagsáætlanir þar sem efnahagslegar, félagslegar og menningarlegar þarfir landsmanna, heilbrigði þeirra og öryggi er haft að leiðarljósi, sbr. það sem fram kemur í 1. lið 1. mgr. 1. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

7. Athugasemdir við greinargerð sem fylgir deiliskipulagstillögunni.

Deiliskipulagstillagan í heild fer gegn skýrum lagaákvæðum, hagsmunum allra nærliggjandi íbúa og Íslendinga sem sækja Elliðaárdal heim reglulega, eins og rakið er hér að framan.

Náttúru komið í sama horf:

Það er rangt sem kemur fram í 4. kafla greinargerðarinnar að stefnt sé að því að koma náttúrunni í sama horf. Eins og áður er fjallað um þá liggur ekkert fyrir um það, hvorki í greinargerðinni né annarsstaðar í gögnum skipulagsyfirvalda, hvernig náttúran á svæðinu var fyrir byggingu Árbæjarstíflu. Verður að gera þá kröfur til skipulagsyfirvalda að slíkt liggi fyrir áður en að talað er um að koma svæðinu í fyrra horf. Eru því allar yfirlýsingar um þetta sem fram koma í greinargerðinni markleysa.

Að vatnshlotið Elliðaár verði ekki fyrir neikvæðum áhrifum:

Fullyrðingar um að vatnshlotið Elliðaárnar verði ekki fyrir neikvæðum áhrifum eru rangar og í andstöðu við það sem gerst hefur frá því að hleypt var úr Árbæjarlóni.

Rétt er að benda á það að skýrsla sem Verkís hefur unnið um áhrif á vatnshlot er skýrsla sem augljóslega er unnin til að hlutdrægum hætti styðja við þá ólögmætu ákvörðun Reykjavíkurborgar að fjarlægja Árbæjarlón. Dregur hún úr eða fjallar ekki um þau atriði sem eru neikvæð og gerir mikið úr þeim atriðum sem talin eru jákvæð.

Þannig er ekkert farið út í að meta áhrif breytinga á vatnsbúskap á svæðinu og áhrif þess á mannvirki, sbr. það sem áður hefur verið fjallað um hér að framan.

Niðurstöður um ofanvatn eru óljósar og gefa til kynna að þar sé verið að taka mikla áhættu vegna mögulegrar mengunar, en þó er gefið grænt ljós á að hleypta í auknum mæli ofanvatni í Elliðaárnar. Er ljóst að mikil mengun getur fylgt slíku vatni enda fellur þar undir vant úr ofanvatnskerfum nærliggjandi svæða þar sem safnað er sama vatni sem m.a. kemur af götum borgarinnar með mikilli mengun vegna tjöru og annarra mengunarvalda. Margt annað í skýrslunni ætti að valda áhyggjum, þ.á.m. umfjöllun um mögulega breytingar á sýrustigi, ættu af mengun frá vinnuvélum, rafleiðni o.fl.

Umhverfisáhrif:

Því er mótmælt sem fram kemur í greinargerðinni að ekki sé þörfu á umhverfismati, sbr. það sem áður er rakið.

Fuglalíf:

Fuglalíf Elliðaárdals og þá sérstaklega í Árbæjarlóni og í kringum það, var eitt það blómlegasta á öllu höfuðborgarsvæðinu og þótt víðar væri leitað. Hefur því þannig verið hampað sem slíku bæði í fyrri greinargerðum með deiliskipulagi og við önnur tækifæri. Hefur fuglalíf svæðisins veitt borgurunum ómælda ánægju og hefur það haft mikið aðdráttarafl síðustu öldina.

Lítið er fjallað um áhrif fjarlægingar Árbæjarlóns á fuglalíf á svæðinu í greinargerðinni með skipulagstillögunni. Er ástæðan líklega sú að slík umfjöllun væri neikvæð enda liggur það ljóst fyrir að fuglalíf hefur stórskaðast frá því að hleypt var úr lóninu.

Öllum sem leið hafa átt um svæðið og þekkja það er ljóst að miklar breytingar hafa orðið á fuglalífinu þar. Það þarf þannig ekki sérfræðinga til að sjá það að fyrir ofan stíflu sést vart lengur andfugl, en þegar Árbæjarlónið var þar þá var mikið af andfugli þar af fjölmörgum tegundum. Nú sést hann ekki en í staðinn er svæðið fullt af máfi sem ógnar lífi annarra fugla og fælir þá burt auk þess sem þeir valda nærliggjandi umhverfi óþægindum með hávaða, ungadrápi og ásókn í sorpgeymslur.

Umfjöllun um áltina er einnig röng. Þarna hefur áratugum saman verið álfapör sem komiðlega upp ungum sem frumsýndir voru í byrjun sumars og döfnuðu svo vel á Árbæjarlóni. Voru álfirnar þekktar með nöfnum og margir sem fylgdust vel með þessum fjölskyldum. Eftir að hleypt var úr lóninu þá hefur álfir ekki komið upp ungum að sögn þeirra sem vel þekkja til svæðisins. Ungar hafa klakist úr eggjum en drepist áður en þeir verða fullvaxnir. Er breyttum aðstæðum augljóslega um að kenna enda gerðist þetta ekki á meðan lónsins naut við.

Lónið hafi verið hættulegt og öryggi aukist eftir að hleypt var úr því:

Fullyrt er öryggi hafi aukist á svæðinu eftir að Árbæjarlón er ekki lengur til staðar.

Þetta er röng og órökstudd fullyrðing.

Það má sjá af tölfræði og umfjöllun bæði á Íslandi og út í heimi, að straumvatn og ár eru mun hættulegri en tjarnir. Eru eftirfarandi áhættuþættir helst nefndir í þessu sambandi:

- Kraftar straums í á geta dregið fólk niður eða með sér, jafnvel þó vatnið virðist grunnt.
- Botninn er oft ójafn, sleipur og með holum.
- Vatnið getur verið kaldara og valdið krampa eða losti.
- Erfitt getur verið að synda til baka gegn straumi.
- Í leysingum eða eftir rigningar getur straumhraði aukist mjög hratt.
- Allar þessar hættur eiga sérstaklega við um börn.

Er mönnum og börnum þannig almennt meiri hættu búin af ám og straumvatni.

Hætta vegna tjarna er aðallega fólgin í ótraustum ís en slíkur ís getur líka verið á ám og straumvatni.

Af þessu er ljóst að svæðið er hættulegra eftir að Árbæjarlón var fjarlægt og straumá komin í staðinn sem getur verið mjög straumhörð, sérstaklega í miklum rigningum og leysingum.

8. Lokaorð.

Tæming lónsins hafði veruleg áhrif á landslag stærsta útivistarsvæðis Reykjavíkur og um leið veruleg áhrif á nærumhverfi tugþúsunda íbúa í Reykjavík, en að Elliðaárdalnum liggja Árbæjarhverfi, Breiðholtshverfi auk Ártúnsholts og Norðlingaholts. Íbúar þessara hverfa eru vel á fjórða tug þúsunda en auk þess sækja svæðið tugþúsundir annarra íbúa Reykjavíkur. Elliðaárdalurinn er jafnframt fjölsóttasta útivistarsvæði Reykvíkinga en svæðið heimsækja um 50-60.000 gestir árlega og fer þeim fjölgandi.

Eins og að framan er rakið þá er deiliskipulagstillaga sú sem hér er til umfjöllunar bæði ólögmæt og í andstöðu við hagsmuni við íbúa Reykjavíkur. Ber því að falla frá þessum áformuðu skipulagbreytingum.

Rétt er að hafa það í huga að auðvelt er að koma Árbæjarlóni aftur á sinn stað en það gerist ef lokum stíflunnar er lokað. Er mikilvægt að það verði gert, bæði til að vernda lífríki og landslag og eins að varna tjóni sem mögulega er að eiga sér stað á nærliggjandi mannvirkjum.

Reykjavík, 1. júní 2026.

Virðingarfyllst

Einar Schweitz Ágústsson

Kt. 150452-2799

Heiðarþæ 17, Reykjavík

**íbúi í Elliðaárdal og Árbæ í nágrenni Elliðaárdals
og Árbæjarlóns frá árinu 1952.**

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Höfundur: Friðþjófur Arnar Árnason

Sent inn þann: 02.06.2026 , **Fyrir hönd:** Hafrannsóknastofnun

Viðhengi:

12.1.Umsögn HafogVatn Árbæjarstífla mál 0657_2024.pdf

Reykjavíkurborg
Borgartúni 12-14
105 Reykjavík

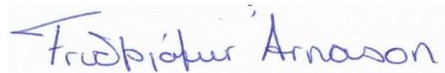
Hafnarfjörður 2. júní 2026
Málsnúmer: 2026-04-0278

Efni: Umsögn vegna tillögu að breytingu á deiliskipulagi í Elliðaárdal – Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur. USK25110138, nr. 0657/2024.

Með tölvupósti dagsettum 21.04.2026 óskaði Reykjavíkurborg eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar vegna tillögu að breytingu á deiliskipulagi í Elliðaárdal vegna Árbæjarlóns, Árbæjarstíflu og Rafstöðvarvegs. Með breytingu á deiliskipulagi er m.a. verið að uppfæra deiliskipulag Elliðaárdals þar sem Árbæjarlónið er ekki lengur til staðar og náttúrulegir árfarvegir árinna skilgreindir í stað lónsins. Þá er skilgreint nýtt hlutverk Árbæjarstíflu sem aðgengileg göngutenging yfir Elliðaárna ásamt því að breytingar verða á aðliggjandi stígum sunnan stíflunnar og áningarstöðum beggja megin stíflunnar.

Hafrannsóknastofnun gerir ekki athugasemdir við ofangreinda tillögu að breytingu á deiliskipulagi en leggur jafnframt áherslu á að tímasetning framkvæmda sé utan göngutíma laxfiska, að hönnun mannvirkja miðist við að sem minnst áhrif verði á lífríki Elliðaáa (t.d. efnisval, lýsing og nálægð við vatnsbakka) og að við framkvæmdir sé þess gætt að mengandi efni berist ekki í árvatnið. Fram kemur í greinargerð að helsti áhættuþáttur framkvæmdarinnar fyrir lífríki árinna lúti að losun sets, gruggmyndun og mögulega tímabundinnar hækkunar á sýrustigi vegna steypuleifa. Hafrannsóknastofnun telur mikilvægt að vöktun fari fram á sýrustigi (pH-gildi) árinna neðan framkvæmdastaðar meðan á framkvæmdum stendur.

F.h. Hafrannsóknastofnunar

Friðbjófur Arnason.

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138
(Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Umsögn send inn fyrir hönd Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur

Höfundur: Svava Svanborg Steinarsdóttir

Sent inn þann: 02.06.2026 , **Fyrir hönd:** Heilbrigðiseftirlit Reykjavíkurborgar

Viðhengi:

13.1.HER_umsögn_Árbæjarstífla_02_06_26.pdf

Umhverfis- og skipulagssvið
Borgartúni 12-14
105 Reykjavík

Reykjavík 2.júní 2026
HER-202604-7539

Umsögn Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur um mál nr. 657/2024 í skipulagsgátt, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138. Breyting á deiliskipulagi.

Vísað er til máls nr. 657/2024 í skipulagsgátt, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138. Breyting á deiliskipulagi. Heilbrigðiseftirlit Reykjavíkur (HER) hefur farið yfir málið og gögn þess og gefur eftirfarandi umsögn

HER fagnar því að unnið sé að því að færa farveg Elliðaáa til náttúrulegs horfs eins og unnt er. Fyrirhugaðar breytingar koma til með að hafa jákvæð áhrif á vistkerfi ánnu og umhverfi til framtíðar. HER gerir ekki athugasemdir við gögn málsins en vill benda á að þegar kemur til framkvæmda við niðurrif stíflu og uppbyggingu upplifunarbrúar þarf að vera til viðbragðsáætlun vegna mengunaróhappa og tilgreina þarf þar að hafa þurfi þegar samband við HER ef slík óhöpp verða.

Virðingarfyllt

f.h. Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur

Svava S. Steinarsdóttir
Verkefnastjóri

Vegna: Máls nr. 0657/2024, Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138 (Auglýsing tillögu)

Athugasemd:

Í deiliskipulagsbreytingu sky. máli nr 657/2024

Elliðaárdalur - Árbæjarlón, Árbæjarstífla og Rafstöðvarvegur - USK25110138 sem hér er til umsagnar er afmörkun Árbæjarlóns fjarlægð og „náttúrulegir árfarvegir" Elliðaár skilgreindir í stað lónsins. Sem íbúi í Árbæ sem býr um 150 metra frá Elliðaánum þar sem áður var Árbæjarlón hef ég sterkar skoðanir á því hvernig ferli, ákvarðanataka og framkvæmd á tæmingu lónsins og fjarlægingu þess var háttað. Lónið var mikilvægur hluti af umhverfinu og hverfismyndinni og veitti íbúum og gestum ánægju sem árfarvegurinn og lækurinn norðanmegin við hólmann gerir ekki. Íbúum í nágrenninu þótti vænt um lónið og af nágrönnum og vinum í hverfinu að dæma sakna flestir þess. Fjarlæging þess hafði ýmsar afleiðingar í för með sér m.a. á ásýnd og upplifun af svæðinu og einnig hafa íbúar í nokkrum húsum neðarlega í götunum sem liggja að ánni tekið eftir umtalsverðu jarðsigi í görðum og undir húsum eftir að lónið var tæmt. Það er óþöðleg framkoma af hálfu Orkuveitu Reykjavíkur að standa að slíkri framkvæmd með þeim hætti sem gert var, með handarbaksvinnubrögðum og skorti á lagaheimild eins og m.a. var lýst í úrskurði úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála nr 24/2022. Það er einnig illa farið með almannafé þegar Orkuveitan stendur í málaferlum gegn íbúum á svæðinu til að verja slíka ákvörðun, en meðan á þeim stendur og áður en komin er efnisdómur í þau sé farið í að keyra í gegn breytingar á deiliskipulagi til að festa fjarlægingu lónsins í sessi, jafnvel þótt slíkt virðist brjóta gegn aðalskipulagi fyrir svæðið. Ný stjórn Orkuveitu Reykjavíkur verður skipuð á næstunni og ég skora á hana að beita sér í þágu íbúa á svæðinu, snúa við fyrri ákvörðunum Orkuveitunnar varðandi Árbæjarstífluna og -lónið og tryggja að deiliskipulagi verði ekki breytt á skjön við aðalskipulagi og að það geri ráð fyrir Árbæjarlóni til framtíðar. Ég legg til að breytingar á deiliskipulagi verði ekki samþykktar, en í öllu falli ekki fyrr en niðurstaða í dómsmáli íbúa á svæðinu gegn Orkuveitunni verða komnar. Málið er nú komið aftur í Landsdóm til efnismeðferðar sbr. Hæstaréttardóm í máli nr 7/2026 frá 19. mars 2026, niðurstaða þess gæti skýrt stöðu svæðisins og gildi þeirra misráðnu ákvarðana sem deiliskipulagið á að festa í sessi.

Matthías G. Pálsson
Íbúi í Glæsibæ 18 í Árbæ

Höfundur: Matthías Geir Pálsson

Sent inn þann: 02.06.2026